

BUREAU CRIMINALITEITS
PREVENTIE

ONDERZOEK ONDER JONGEREN
IN ROSENDAAL

00/32

Bureau Criminaliteitspreventie
A.E. van Burik
A.G. van Dijk
en N. Hilhorst
september 1988

INHOUD

		Pagina:
1	OPZET VAN HET ONDERZOEK	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	De materiaalverzameling	2
2	ACHTERGRONDEN: SCHOOL, WERK, WERKLOOSHEID, GEZIN	7
2.1	De Nederlandse jongeren	7
2.2	De Marokkaanse jongeren	10
3	VRIJE TIJDSBESTEDING	13
3.1	Vrije tijd door de week	13
3.2	Uitgaan in de weekenden	14
3.3	De Marokkaanse jongeren over hun vrije tijdsbesteding	18
3.4	Wensen en behoeften ten aanzien van vrije tijdsvoorzieningen in Roosendaal	22
4	CRIMINALITEIT	25
4.1	Vechten	25
4.2	Vernielen	28
4.3	Diefstal	30
4.3.1	Inleiding	30
4.3.2	Winkeldiefstal	31
4.3.3	Fietsendiefstal	32
4.3.4	Diefstal uit auto's	33
4.3.5	De ervaringen van de geïnterviewde meisjes met criminaliteit	34
4.4	Samenvatting	35
5	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	37

Bijlage 1: Tabellen

1 OPZET VAN HET ONDERZOEK

1.1 Aanleiding en doelstelling

De criminaliteitsproblemen in Roosendaal concentreren zich in sterke mate in het centrum van de stad. Het gaat daarbij om vandalisme, bepaalde vormen van overlast, die veelal door uitgaande jongeren wordt veroorzaakt en enkele vormen van vermogenscriminaliteit, met name diefstal uit auto's en fietsendiefstal.

Uit een onderzoek onder bewoners van de binnenstad van Roosendaal is gebleken dat bijna de helft van de respondenten (48%) in 1986 een of meer keer slachtoffer is geweest van enig delict (Resultaten enquête buurtpreventie binnenstad gemeente Roosendaal en Nispen, augustus 1987). Vernielingen, vooral aan auto's, worden daarbij het meest genoemd. Uit deze onderzoeksresultaten is verder duidelijk geworden dat de helft van de respondenten plekken of straten noemde waar men liever niet kwam.

In Roosendaal functioneert sinds 1986 een projectgroep Samenleving en Criminaliteit. Deze projectgroep bestaat -naast functionarissen van OM, politie en gemeente- uit een aantal vertegenwoordigers uit de (Roosendaalse) samenleving. De projectgroep heeft in september 1986 een rapportage opgesteld, waarin ondermeer maatregelen worden aangegeven waarmee de boven geschetste problematiek verminderd kan worden ('Vandalisme in Roosendaal en Nispen, een eerste rapportage, september 1986'). Daarbij wordt onderscheid gemaakt in maatregelen op korte termijn en maatregelen op middenlange termijn.

Maatregelen op korte termijn zijn onder andere:

- het opstarten van een buurtpreventieproject in de binnenstad;
- verhoging van het verlichtingsniveau in de binnenstad;
- videobewaking van een parkeerplaats.

Maatregelen op middenlange termijn zijn onder andere:

- het opzetten van een of meer bewaakte fietsenstallingen;
- het terugdringen van excessief alcoholgebruik;
- het aanbieden van recreatieve voorzieningen die voor jongeren een alternatief vormen voor cafébezoek.

Laatst genoemde maatregel vormde de eerste aanleiding voor een onderzoek onder (uitgaande) jongeren in Roosendaal. Immers voor het aanbieden van alternatieve recreatieve voorzieningen is het van belang om vast te stellen met welke doelgroepen men te maken heeft en welke wensen deze doelgroepen hebben.

Een onderzoek onder jongeren bood tevens de mogelijkheid om van jongeren zelf te horen onder welke omstandigheden (aanleiding, plekken, tijdstippen, rol van alcoholgebruik) criminaliteit wordt gepleegd.

De doelstelling van dit jongerenonderzoek kan als volgt worden omschreven:

Het verkrijgen van inzicht in:

- de mate waarin jongeren met name tijdens het uitgaan in het Centrum van Roosendaal bepaalde vormen van criminaliteit plegen;
- de sociale achtergronden en motieven van jeugdige daders van criminaliteit (met name tijdens het uitgaan);
- factoren die het plegen van criminaliteit bevorderen c.q. tegengaan;
- behoeften van (potentiële) daders op het terrein van vrije tijd voorzieningen.

Het onderzoek zal uitmonden in en in het doen van aanbevelingen om de criminaliteit die door jongeren in het centrum van Roosendaal wordt gepleegd te verminderen.

1.2 De materiaalverzameling

Dadergericht onderzoek is vaak lastig uitvoerbaar; het onderzoek in Roosendaal vormt hierop geen uitzondering. Problemen zijn vooral het selecteren van de te onderzoeken jongeren en het in gesprek komen met de geselecteerde jongeren. Er is dan ook een uitgebreide voorbereidende fase voorafgegaan aan de uiteindelijke contactlegging met jongeren.

Oriëntatie

Teneinde enige bekendheid te krijgen met het Roosendaalse, zijn gesprekken gevoerd met twee functionarissen van de gemeentepolitie en met een tweetal jongerenwerkers.

Centrale vragen bij deze gesprekken waren:

- Zijn er specifieke groepen jongeren (zoals punkers, hard rockers en dergelijke) te onderscheiden binnen het uitgaansleven van Roosendaal?
- Welke uitgaansgelegenheden in de binnenstad worden het meest bezocht; welk publiek bezoekt welke gelegenheid?
- Waar komen de jongeren die uitgaan in het centrum vandaan, in hoeverre vervult Roosendaal een streekfunctie?

Op basis van de oriëntatie vond een nadere afbakening van de doelgroep plaats.

Uit de oriëntatie bleek in de eerste plaats dat er een onderscheid gemaakt diende te worden naar Nederlandse en Marokkaanse jongeren. Van beide groepen zouden scholieren, werkende en werkloze jongeren geïnterviewd dienen te worden. Om verschillende redenen worden de Turkse jongeren hier niet genoemd. De Turkse gemeenschap is kleiner dan de Marokkaanse. De Turkse jongeren lijken minder vaak in contact te komen met de politie. De Turkse gemeenschap is vrij gesloten en lijkt meer in staat problemen die jongeren geven zelf op te lossen. De groep harddruggebruikers vormt daarentegen in toenemende mate een probleemgroep. Deze problematiek is echter zeer specifiek.

Het leek dan ook niet zinvol om deze groep in het onderzoek op te nemen, te meer omdat in Roosendaal reeds een onderzoek gaande is naar hulpverleningsmogelijkheden voor de harddrugverslaafden.

Er werden enkele aanvullende criteria voor de selectie van de te interviewen jongeren geformuleerd.

- Er dienden zowel jongeren geïnterviewd te worden die ervaring hadden met criminaliteit (vechten, vandalisme, inbraak in auto en dergelijke), alsook jongeren die dergelijke delicten nooit hadden begaan.
- Alleen jongeren die minstens eenmaal per maand uitgingen in het centrum van Roosendaal zouden geïnterviewd worden.
- Er zouden voornamelijk jongens ondervraagd moeten worden. Uit het rapport 'Vandalisme in Roosendaal en Nispen' bleek dat in de periode januari 1985-juni 1986 38 vandalen waren opgepakt in Roosendaal waaronder slechts één vrouw. Meisjes zouden wellicht wel informatie kunnen geven over de omstandigheden waaronder criminaliteit wordt gepleegd, uitgaande van de veronderstelling dat zij vaker aanwezig zijn bij vechtpartijen, vernielingen en dergelijke.

Marokkaanse meisjes vormen een specifieke groep. Hoewel specifieke kennis over deze groep ontbreekt, werd tijdens de oriëntatie duidelijk dat hun aandeel aan de overlast en criminaliteit vermoedelijk (zeer) beperkt is.

De Marokkaanse meisjes zijn in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten om het aantal (kleine) subgroepen binnen het onderzoek beperkt te houden.

Benadering van de jongeren

Tijdens de oriënterende gesprekken waren de belangrijkste uitgaansgelegenheden in het centrum van Roosendaal in kaart gebracht. Met deze informatie op zak zijn twee medewerkers van Bureau Criminaliteitspreventie een avond/nacht gaan stappen in Roosendaal. Hierdoor konden wij zelf een indruk krijgen van het uitgaansleven en het gedrag van potentiële daders. Het lag in de bedoeling om, na een aantal avonden van participerende observatie, afspraken te maken met individuele jongeren voor een gesprek op een rustiger plaats en tijdstip.

Op basis van onze ervaringen tijdens een vrijdagavond/nacht in Roosendaal moesten we concluderen dat het niet haalbaar was om de onderzoeksgroep via deze weg te benaderen.

Vooraf de probleemjongeren zouden -als ze als bereid waren om een afspraak te maken- het waarschijnlijk af laten weten. Deze benadering bleek te onpersoonlijk en te vrijblijvend voor een interview over een dergelijk gevoelig onderwerp.

We moesten dus zoeken naar andere ingangen en hebben er uiteindelijk verschillende gevonden. Onderstaand worden ze kort beschreven. Voor elk van deze benaderingswijzen geldt dat zoveel mogelijk rekening is gehouden met de selectiecriteria die in de vorige paragraaf zijn beschreven.

- Via bemiddeling van een jongerenwerker van de reclassering werden 27 veelal randgroepjongeren geïnterviewd. Deze gesprekken vonden plaats in sportschool Kaaike Boven.

- Een jongerenwerker van een centrum voor Marokkaanse jongeren heeft ons in contact gebracht met 25 jongeren, waaronder 20 Marokkaanse jongeren. Deze gesprekken vonden plaats in het jongerencentrum 't Gebouwke.
- Er zijn contacten gelegd met een levensschool in Roosendaal. Van de jongeren die bereid waren mee te doen aan het onderzoek zijn er -op willekeurige wijze- tien geselecteerd. Deze gesprekken vonden plaats in de levensschool.
- In een aantal buurthuizen is, via schriftelijke informatie (een stencil) bekendheid gegeven aan het onderzoek. Langs deze weg zijn contacten gelegd met 13 jongeren; 11 interviews vonden plaats in buurtcentrum Eurohonk en 2 interviews in wijkcentrum West.
- Binnen sportschool Kaaike Boven werden 5 jongeren benaderd voor een interview.

In totaal hebben 80 jongeren meegewerkt aan het onderzoek. Twee interviews zijn buiten de analyse gelaten omdat deze jongeren zelden of nooit uit bleken te gaan in het centrum van Roosendaal.

De medewerking van de jongeren aan het interview verliep over het algemeen voorspoedig. Voor de Marokkaanse jongeren dient vermeld te worden dat een aantal keren sprake was van wantrouwen tegenover de interviewer. Meewerken aan een onderzoek is voor Marokkanen waarschijnlijk een ervaring die onvoldoende bekend is en moeilijk te plaatsen. Men kan zich, ook na herhaaldelijke uitleg, vaak niet voorstellen wat er met de aldus verkregen informatie gebeurd. Hierdoor zijn de interviewvragen vermoedelijk niet altijd naar waarheid beantwoord. We zullen hier bij de presentatie van de onderzoeksresultaten voor deze groep nader op terugkomen.

Benadrukt dient te worden dat de onderzoeksresultaten geen algemene geldigheid hebben voor de jongeren in Roosendaal. Immers, we hebben een selecte groep jongeren geïnterviewd: bij het samenstellen van de onderzoeksgroep is met name gezocht naar jongeren met probleemgedrag (criminaliteit).

Samenstelling van de onderzoeksgroep

Etniciteit:

Er werden 20 Marokkaanse jongeren en 56 Nederlandse jongeren geïnterviewd. Twee jongeren komen oorspronkelijk uit een ander land; beiden wonen reeds lange tijd in Nederland en zijn voor dit onderzoek binnen de categorie Nederlanders opgenomen.

School, werk en werkloos:

Onderstaande tabel geeft aan hoeveel scholieren, werkende en werkloze jongeren geïnterviewd werden.

Tabel 1: Aantal geïnterviewde scholieren, werkende en werkloze jongeren

	scholier	werkend	werkloos	totaal
Nederlanders	24	16	18	58
Marokkanen	2	5	13	20
Totaal	26	21	31	78

Voor de Marokkaanse groep valt op dat naar verhouding veel werkloze jongeren werden geïnterviewd.

Bij de analyse en verslaglegging van de resultaten is het onderscheid school, werkend en werkloos verfijnd naar:

- school: scholier dagopleiding/partieel leerplichtig
- werk: werkend met diploma/zonder diploma
- werkloos: werkloos met diploma/zonder diploma

Tabel 2: Verdeling over de verschillende categorieën

		Nederlanders	Marokkanen	Totaal
School:	dagschool	14	2	16
	levensschool	10	-	10
Werk:	met diploma	13	2	15
	zonder diploma	3	3	6
Werkloos:	met diploma	8	3	11
	zonder diploma	10	10	20
	Totaal	58	20	78

De grote groep werkloze Marokkaanse jongeren blijken merendeels jongeren te zijn zonder diploma, dus jongeren met de minste kansen.

Bij de Nederlandse jongeren zijn naar verhouding weinig jongeren mét werk maar zonder diploma.

Sexe

In tabel 3 is de verdeling jongens/meisjes weergegeven. Het blijkt dat de mannelijke Nederlandse bevolking verreweg de meerderheid van de onderzoekspopulatie uitmaken. Meisjes zijn ondervetegenwoordigd, en de Marokkaanse meisjes vallen helemaal buiten het onderzoek.

Tabel 3: Sexeverdeling binnen de onderzoeksgroep

	man	vrouw	totaal
Nederlanders	52	6	58
Marokkanen	20	-	20
Totaal	72	6	78

Leeftijd

De Marokkaanse jongeren zijn allen tussen de 18 en 25 jaar. Van de Nederlandse jongeren is 25% jonger dan 18 jaar. Verder zijn 7 Nederlandse jongeren 25 jaar of ouder. De volledige opgave van de leeftijdsverdeling is opgenomen in bijlage 2, tabel 1.

2 ACHTERGRONDEN: SCHOOL, WERK, WERKLOOSHEID, GEZIN

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de achtergronden van de jongeren die geïnterviewd zijn. In paragraaf 2.1 wordt een beeld geschetst van de ervaringen van de Nederlandse jongeren op het gebied van school, werk en werkloosheid en gezinsomstandigheden. In paragraaf 2.2 komen de Marokkaanse jongeren aan de orde over dezelfde onderwerpen.

We zullen vooral nagaan in hoeverre op een of meerdere van deze terreinen specifieke probleemgroepen zijn te onderscheiden. De cijfermatige resultaten zijn opgenomen in bijlage 2.

2.1 De Nederlandse jongeren

Scholieren:

Er werden in totaal 24 Nederlandse scholieren geïnterviewd. In onderstaande tabel is weergegeven welke scholen deze jongeren bezoeken.

Tabel 4: Verdeling naar schooltype

Totaal	LBO	MAVO	HAVO	MBO	Rest	Part.leerplicht
n= 24	2	3	1	6	2	10

De partieel leerplichtigen vormen een aparte en tevens de grootste groep. Afhankelijk van hun leeftijd gaan deze jongeren een of meerdere dagen per week naar de levensschool. Van deze groep van 10 jongeren heeft er slechts één naast school ook werk. De overigen zijn werkloos. Omdat de particeel leerplichtige jongeren slechts een beperkt aantal uren naar school gaan vormen zij een specifieke categorie scholieren. Van de totale groep van 24 scholieren hebben er slechts 4 een negatief oordeel over school. Het feit dat je een diploma nu eenmaal nodig hebt vormt dan de belangrijkste motivatie om naar school te (blijven) gaan. De waardering voor de levensschool onderscheidt zich van het oordeel over de overige scholen en wordt als volgt onder woorden gebracht: 'je hoeft hier niet echt te leren' en 'het is hier niet zo streng'.

Leerkrachten worden gewaardeerd als ze vlot zijn en leerlingen als volwassenen benaderen. Bijna elke leerling kent wel zo'n leerkracht op zijn of haar school.

De schoolcarrière van de jongeren is niet altijd even voorspoedig verlopen. Tweederde van de scholieren, die volledig dagonderwijs volgen, is wel eens van schooltype veranderd. De helft van deze groep is wel eens blijven zitten. Bij de partieel leerplichtigen zijn deze aantallen nog hoger.

De helft van de scholieren spijbelt wel eens, geen van de jongeren zegt echter vaak te spijbelen. Ouders weten bijna nooit dat jongeren spijbelen en kunnen dus op dit punt geen controle uitoefenen.

De werkende jongeren:

Er werden 16 (Nederlandse) werkende jongeren geïnterviewd. De helft van hen heeft ofwel een LTS, ofwel een MAVO-diploma behaald. Drie jongeren hebben werk gevonden zonder schooldiploma. De overigen hebben anderssoortige opleidingen voltooid (zie bijlage 2, tabel 3).

De jongeren hebben allerlei soorten beroepen variërend van ontwerper tot rijder (zie bijlage 2 tabel 4). De beroepen produktiemedewerker, monteur en opperman worden het meest genoemd. Een meerderheid van de jongeren werkt al meer dan 2 jaar. Het aantal wisselingen van baan is opvallend groot. De helft van alle werkende jongeren is al 3 keer of vaker van baan veranderd. Dit houdt verband met het feit dat de jongeren vaak voor een uitzendbureau of op tijdelijke contractbasis werkten. Voor een aantal van hen geldt dat ook nu nog.

De meeste jongeren zeggen dat ze het naar hun zin hebben op het werk. Het contact met collega's of met de baas wordt slechts door een tweetal jongeren negatief beoordeeld.

Over de betaling is men het minst tevreden. De helft van de jongeren vindt de betaling matig of slecht. Maar ook op dit punt is een aanzienlijk aantal (8 jongeren) tevreden.

Uit de interviews wordt niet goed duidelijk hoeveel geld de jongeren per week te besteden hebben. Wel blijkt dat de werkende jongeren de meeste mogelijkheden lijken te hebben of aan te grijpen voor (legale) bijverdiensten. Het aantal bijbaantjes -zoals portier, in de keuken werken, tomaten plukken- onder deze groep is opmerkelijk groot (zie onderstaande tabel).

Tabel 5: Aantal bijbaantjes per categorie Nederlandse jongeren

Bijbaan	totaal	scholier	werkend	werkloos
ja	16	6	7	3
nee	38	17	9	12
onbekend	4	1	-	3

De werkloze jongeren:

Er werden 18 jongeren* zonder werk geïnterviewd. Bijna allen hebben zij wel ooit gewerkt, een zestal jongeren zelfs meer dan 3 jaar. Vaak gaat het om meerdere tijdelijke banen in de suikercampagne of in de steigerbouw.

*= De jongeren die de levensschool bezoeken en tevens werkloos zijn, zijn hier niet bij opgenomen. De vragen over werkloosheid zijn aan deze groep niet gesteld.

Als het werk afgelopen is staat een jongere weer op straat. Omdat men vaak tijdelijk wel weer werk vindt, is het voor veel jongeren nog niet langer dan 3 maanden geleden dat ze voor het laatst gewerkt hebben. Dit geldt vooral voor de werkloze jongeren met schooldiploma. Van de 10 jongeren zonder diploma zijn er echter 3 al meer dan 30 maanden werkloos.

Een minderheid van de jongeren heeft zelf ontslag genomen of is weggebleven omdat het werk niet (meer) beviel of omdat er problemen ontstonden thuis of op het werk. Soms blijkt een beslissing om van baan te veranderen onbezonnen en direct te leiden naar werkloosheid. Zoals de jongere die zegt na een jaar gewerkt te hebben voor dezelfde baas, zelf ontslag te hebben genomen omdat er een andere baan was in de steigerbouw. Hij heeft dit werk één dag gedaan en is toen weggebleven omdat het werk niet beviel: "je moest te lange dagen maken van 5 uur tot 19.30 uur".

Verschillende jongeren zeggen problemen te hebben met hun uitkering, danwel op oneigenlijke manieren aan hun geld te komen, omdat ze na het aanvragen van een uitkering 5 tot 8 weken moeten wachten alvorens een voorschot uitbetaald te krijgen. Bovendien wordt gezegd dat deze wachttijd iedere keer opnieuw ingaat als men voor een uitzendbureau heeft gewerkt, ook al was het maar voor enkele dagen.

Dit stimuleert jongeren op generlei wijze om althans voor een korte periode via een uitzendbureau aan de slag te komen.

Overigens uiten een aantal jongeren de wens om eindelijk eens meer zekerheid en dus vast werk te vinden.

De meeste jongeren verwachten op korte termijn wel weer werk te vinden; zij zijn ook degenen die nog niet zo lang werkloos zijn en zelf pogingen ondernemen om werk te vinden via uitzendbureau of arbeidsbureau.

Van de 5 jongeren die langer dan 1,5 jaar werkloos zijn (waaronder de 3 jongeren zonder diploma die al langer dan 30 maanden werkloos zijn), verwachten er 2 desalniettemin wel weer werk te vinden. Eén jongere, werkloos sinds 1984, kan volgende week (tijdelijk) weer aan het werk in de huizenrenovatie. De resterende 2 jongeren vormen aparte probleemgevallen: al minstens 4 jaar werkloos, zonder toekomstperspectief en gebruikers van harddrugs.

Gezinsachtergronden:

Tweederde van de geïnterviewde Nederlandse jongeren woont nog thuis bij een van beide of beide ouders (zie bijlage 2 tabel 7). Dit zijn met name scholieren van het reguliere onderwijs en van de levensschool. Deze jongeren zijn in vergelijking met de overige groepen dan ook relatief jong. Het merendeel (80%) is 18 jaar of jonger.

Van de werkende en werkloze jongeren woont eenderde nog thuis, een even groot deel woont samen, een enkeling is getrouwd.

Van de jongeren die niet zelfstandig wonen zegt de helft zelden of nooit thuis te vertellen waar men geweest is (in het weekend) of met wie men is uit geweest. In dezelfde lijn past het gegeven dat 60% van de geïnterviewde thuiswonende jongeren niet op een bepaalde tijd thuis hoeft te zijn. Het betreft meestal 'ouderen', doch van deze groep van 22 jongeren zijn er ook 6 jonger dan 18 jaar.

Als het werk afgelopen is staat een jongere weer op straat. Omdat men vaak tijdelijk wel weer werk vindt, is het voor veel jongeren nog niet langer dan 3 maanden geleden dat ze voor het laatst gewerkt hebben. Dit geldt vooral voor de werkloze jongeren met schooldiploma. Van de 10 jongeren zonder diploma zijn er echter 3 al meer dan 30 maanden werkloos.

Een minderheid van de jongeren heeft zelf ontslag genomen of is weggebleven omdat het werk niet (meer) beviel of omdat er problemen ontstonden thuis of op het werk. Soms blijkt een beslissing om van baan te veranderen onbezonnen en direct te leiden naar werkloosheid. Zoals de jongere die zegt na een jaar gewerkt te hebben voor dezelfde baas, zelf ontslag te hebben genomen omdat er een andere baan was in de steigerbouw. Hij heeft dit werk één dag gedaan en is toen weggebleven omdat het werk niet beviel: "je moest te lange dagen maken van 5 uur tot 19.30 uur".

Verschillende jongeren zeggen problemen te hebben met hun uitkering, danwel op oneigenlijke manieren aan hun geld te komen, omdat ze na het aanvragen van een uitkering 5 tot 8 weken moeten wachten alvorens een voorschot uitbetaald te krijgen. Bovendien wordt gezegd dat deze wachttijd iedere keer opnieuw ingaat als men voor een uitzendbureau heeft gewerkt, ook al was het maar voor enkele dagen.

Dit stimuleert jongeren op generlei wijze om althans voor een korte periode via een uitzendbureau aan de slag te komen. Overigens uiten een aantal jongeren de wens om eindelijk eens meer zekerheid en dus vast werk te vinden.

De meeste jongeren verwachten op korte termijn wel weer werk te vinden; zij zijn ook degenen die nog niet zo lang werkloos zijn en zelf pogingen ondernemen om werk te vinden via uitzendbureau of arbeidsbureau.

Van de 5 jongeren die langer dan 1,5 jaar werkloos zijn (waaronder de 3 jongeren zonder diploma die al langer dan 30 maanden werkloos zijn), verwachten er 2 desalniettemin wel weer werk te vinden. Eén jongere, werkloos sinds 1984, kan volgende week (tijdelijk) weer aan het werk in de huizenrenovatie. De resterende 2 jongeren vormen aparte probleemgevallen: al minstens 4 jaar werkloos, zonder toekomstperspectief en gebruikers van harddrugs.

Gezinsachtergronden:

Tweederde van de geïnterviewde Nederlandse jongeren woont nog thuis bij een van beide of beide ouders (zie bijlage 2 tabel 7). Dit zijn met name scholieren van het reguliere onderwijs en van de levensschool. Deze jongeren zijn in vergelijking met de overige groepen dan ook relatief jong. Het merendeel (80%) is 18 jaar of jonger.

Van de werkende en werkloze jongeren woont eenderde nog thuis, een even groot deel woont samen, een enkeling is getrouwd.

Van de jongeren die niet zelfstandig wonen zegt de helft zelden of nooit thuis te vertellen waar men geweest is (in het weekend) of met wie men is uit geweest. In dezelfde lijn past het gegeven dat 60% van de geïnterviewde thuiswonende jongeren niet op een bepaalde tijd thuis hoeft te zijn. Het betreft meestal 'ouderen', doch van deze groep van 22 jongeren zijn er ook 6 jonger dan 18 jaar.

Aan de jongeren die niet meer thuis wonen is gevraagd of ze nog vaak naar huis gaan. Slechts een kleine groep van 4 jongeren zegt niet of nauwelijks meer thuis te komen. Verschillende jongeren geven daarentegen te kennen dat hun relatie met het ouderlijk huis beter is geworden sinds ze het huis uit zijn. Voor sommige jongeren lijkt de relatie met thuis nogal pragmatisch van aard te zijn: 'de relatie met mijn vader is wel goed, maar we praten nooit met elkaar; met mijn moeder kan ik goed opschieten, ze geeft vaak wat extra geld'. Overigens blijken het steeds moeders te zijn die een jongere extra geld toestoppen.

Het is geen uitzondering dat jongeren die thuis wonen en werk hebben al het geld dat ze verdienen zelf kunnen besteden.

Eenderde van de geïnterviewde jongeren geeft aan dat er thuis problemen zijn zoals werkloosheid (10 jongeren) of overmatig alcoholgebruik door vader en/of moeder (6 jongeren).

Een vierde van alle geïnterviewde Nederlandse jongeren is wel eens van huis weggelopen.

Ouders weten meestal weinig van de ongeoorloofde activiteiten van hun kinderen zo blijkt uit de interviews: 'mijn ouders begrijpen mij heel goed, maar ik vertel ze niet over het gappen en zo'.

Volledigheidshalve wordt nogmaals vermeld dat bovenstaande onderzoeksresultaten van toepassing zijn op de selecte onderzoeksgroep. Generalisering is dus niet verantwoord.

2.2 De Marokkaanse jongeren

De leeftijd van de 20 geïnterviewde Marokkaanse jongeren ligt tussen 18 en 25 jaar. Er werden alleen jongens geïnterviewd. Bijna de helft van de totale groep was jonger dan 10 jaar toen ze naar Nederland kwamen. Eenderde was tussen 10 en 15 jaar toen deze verandering plaatsvond. In onderstaande tabel is de schoolopleiding van de Marokkaanse jongens weergegeven.

Tabel 6: Huidige of laatst gevolgde schoolopleiding in Nederland van Marokkanen, onderverdeeld naar scholier, werkend en werkloos

	totaal	scholier	werkend/ diploma		werkloos/ diploma	
			ja	nee	ja	nee
Totaal	20	2	2	3	3	10
LO	1					1
Individueel	1					1
LTS	10	1	2		2	5
MAVO	1					1
KMBO	1	1				
CVV/CBB	3			2	1	
Part.leerpl.	1			1		
geen	2					2

Het LTS-diploma vormt het hoogste opleidingsniveau van de geïnterviewde jongeren. Vier jongens hebben dit diploma behaald: twee hebben werk gevonden en twee zijn er werkloos.

Slechts 2 Marokkaanse jongeren volgen nog een opleiding, respectievelijk de LTS en het KMO. Beiden uiten zich in positieve zin over hun school en zeggen nooit te spijbelen.

Vijf Marokkaanse jongeren hebben werk. De meesten werken al 1-2 jaar. Drie jongens werken in een fabriek aan de lopende band; een is er werkzaam als monteur. Evenals de verhalen van de 2 Marokkaanse scholieren zijn ook de ervaringen van de Marokkanen met hun werk over het algemeen positief.

Uit de interviews blijkt echter wel dat 2 jongens vinden dat ze gediscrimineerd worden op het werk, omdat ze Marokkaan zijn. Een jongere zegt zich nooit ziek te melden: 'anders sta ik op straat omdat ik Marokkaan ben'. Een ander zegt dat de baas zorgt dat anderen hem niet de vieze karweitjes laten opknappen.

De helft van de geïnterviewde Marokkaanse jongeren heeft géén schooldiploma én is werkloos. Meestal hebben deze jongens de LTS niet afgemaakt en zijn ze al langer dan 2 jaar werkloos. De helft van deze groep (5 jongeren) heeft geen enkele werkervaring.

Zij die wel gewerkt hebben (in totaal 8 jongeren) zijn -meestal minder dan 6 maanden en via uitzendbureaus- in de steigerbouw of in de fabriek werkzaam geweest. Ze werden altijd ontslagen omdat er geen werk meer was.

Ook in de gesprekken met de Marokkaanse jongeren wordt verteld dat je weken op je uitkering moet wachten als je voor een uitzendbureau hebt gewerkt. Werken voor een uitzendbureau is bijna altijd van beperkte duur, maar als het werk ophoudt dan moet je opnieuw een uitkering aanvragen bij de Sociale dienst. Bovendien wordt door enkele jongeren gezegd dat de Gemeentelijk Sociale dienst in Roosendaal selectief optreedt tegenover buitenlanders.

De volgende klachten worden geuit:

- buitenlanders worden anders behandeld;
- als buitenlanders geen Nederlands verstaan dan wordt daar misbruik van gemaakt;
- medewerkers van de Sociale dienst zijn heel streng tegenover buitenlanders, ze moeten vaak komen en soms hun paspoort inleveren.

Werkloos zijn wordt meestal als negatief ervaren, slechts een enkeling ziet ook positieve kanten. Evenals de Nederlandse jongeren noemen ook deze jongeren geldproblemen als gevolg van werkloos zijn. Daarnaast geven de Marokkanen echter vaak aan in welke negatieve spiraal je terecht kan komen als je werkloos bent: 'je gaat met verkeerde mensen om'; 'je komt nooit meer goede mensen tegen'; 'je voelt je niet goed, je krijgt ruzie thuis'; 'je hebt niets te doen, je gaat gebruiken'; 'het is slecht voor jezelf'; 'je gaat dingen doen die niet kunnen'. Bijna alle geïnterviewde werkloze Marokkanen -ook degenen die een schooldiploma gehaald hebben- zien de toekomst somber in.

Van de 13 werkloze jongeren verwachten er 9 nog lang werkloos te zullen blijven. De kloof die ontstaan is tussen werk en werkloosheid lijkt voor een groot deel van hen (bijna) niet meer te overbruggen.

Gezinsachtergronden:

De helft van de Marokkaanse jongens woont nog thuis. De overigen wonen meestal bij een (soms getrouwde) broer of zus; een situatie die bij de geïnterviewde Nederlandse jongeren niet voorkomt.

De Marokkaanse jongeren die nog thuis wonen vertellen thuis bijna nooit iets over hun uitgaanservaringen. De helft van de thuiswonende jongeren moet 's avonds op een bepaalde tijd thuis zijn. Bij de thuiswonende Nederlandse jongeren vinden we eenzelfde percentage.

De interviewvragen die betrekking hebben op de relatie met vader/moeder en mogelijke problemen thuis, zijn door een aantal Marokkaanse jongeren slechts summier of helemaal niet beantwoord.

Uit de onderzoeksresultaten van de specifieke groep ondervraagde Marokkaanse jongeren komt het volgende beeld naar voren:

- Een vijftal Marokkaanse jongeren die nog op school zitten, geven een min of meer positief verhaal over de situatie thuis. Bij een jongere vormt de vaste relatie met een (Nederlandse) vriendin daarbij een belangrijke positieve factor.

- De helft van de Marokkaanse jongeren geeft te kennen dat er nu of in het verleden problemen thuis zijn (geweest). Het feit dat de jongeren verwesterd zijn vormt een belangrijke bron van conflicten: "mijn ouders kwamen er achter dat ik dronk", "mijn moeder wil dat ik ga trouwen".

Vier jongens zijn ooit door vader het huis uitgestuurd, meestal als een jongere (vaker) in contact was gekomen met de politie.

Een drietal jongeren zegt dat de relatie met thuis beter is geworden nu zij niet meer thuis wonen.

- Zes Marokkaanse jongeren hebben vragen naar de gezinsachtergronden niet of nauwelijks beantwoord.

3 VRIJE TIJDSBESTEDING

In paragraaf 3.1 wordt een beschrijving gegeven van de vrije tijdsbesteding, door de week, van de Nederlandse jongeren. In paragraaf 3.2 komt het uitgaan in de weekenden van deze jongeren aan de orde. De Marokkaanse jongeren komen over dezelfde onderwerpen aan het woord in paragraaf 3.3.

In paragraaf 3.4 wordt voor beide groepen ingegaan op de wensen en behoeften op het gebied van de vrije tijdsvoorzieningen

3.1 Vrije tijd door de week

Van de geïnterviewde Nederlandse jongeren zegt de helft zijn/haar vrije tijd door de week meestal buitenshuis door te brengen. Veel jongeren geven hiervoor een negatieve motivatie zoals: 'ik blijf niet graag thuis' of 'ik verveel me thuis'. Een dergelijk antwoord wordt door 13 van de in totaal 31 jongeren gegeven die hun vrije tijd meestentijds buitenshuis doorbrengen.

Wat doen de geïnterviewde jongeren dan zoal buitenshuis? Er worden velerlei antwoorden op deze vraag gegeven, van kaarten tot handel drijven.

Bij de werkloze jongeren zien we de meeste overeenkomsten in tijdsbesteding. Men hangt rond in de stad, gaat naar het buurthuis of klust. In vergelijking met de scholieren en werkende jongeren valt op dat de werkloze jongeren nauwelijks sport beoefenen. Gevraagd naar de reden waarom men geen lid is van een sportclub noemen deze jongeren 2 soorten antwoorden die beide samenhangen met hun situatie als werkloze:

- 'het is te duur';
- 'het lukt niet om het vol te houden': de discipline om 'geregelde' activiteiten te ontplooiën ontbreekt.

Voor alle categorieën geïnterviewde jongeren, maar vooral voor de geïnterviewde werklozen, geldt dat ze bezoekers zijn van een buurthuis. In onderstaande tabel is de frequentie van buurthuisbezoek weergegeven.

Tabel 7: Frequentie bezoek buurthuis

Bezoek buurthuis	Totaal aantal Nederlandse jongeren (n=58)
regelmatig	19
af en toe	18
niet meer	8
nooit	11
geen antwoord	2

Een beperkt aantal Nederlandse jongeren (in totaal 11) is echter via een aankondiging, onder andere in buurthuizen, benaderd voor dit onderzoek. Dit verklaart voor een belangrijk deel de populariteit van het buurthuis.

Het onderzoek biedt echter ook informatie over de vraag wat een buurthuis al dan niet te bieden heeft voor jongeren. Dan blijkt dat het buurthuis primair een ontmoetingsfunctie heeft voor de jongeren. Wanneer deze functie ontbreekt dan is dat anderzijds de belangrijkste reden om niet (meer) naar een buurthuis te gaan:

- "er komen alleen maar oude mensen";
- "daar komt slecht volk";
- "er komen te veel buitenlanders";
- "ik heb daar geen vrienden";
- "mijn soort komt daar niet".

Verschillende jongeren geven te kennen dat buurthuis West vroeger gezellig was maar nu niet meer: "de sfeer van toen is er niet meer, er komt te veel jeugd (16-20 jaar)" en "er is nu meer opvang van ouderen".

Activiteiten binnen een buurthuis die jongeren leuk zeggen te vinden, blijven beperkt tot kaarten en biljarten.

Op de vraag wat men niet leuk vindt aan het buurthuis noemen verder 5 jongeren het feit dat er te weinig activiteiten worden georganiseerd.

Een jongere maakt melding van een andere functie die het buurthuis kan hebben: "..... er zitten maatschappelijk werkers die je kunt vragen over problemen".

3.2 Uitgaan in de weekenden

Een beperkt aantal jongeren (7) gaat elke vrijdag-, zaterdag- en zondagavond uit. Dit zijn werkende of werkloze jongeren. De helft van de totale groep gaat elk weekend een avond of minder uit. Dit zijn naar verhouding vaker scholieren van het dagonderwijs.

Op de vraag: Wat doe je als je uitgaat? antwoordt driekwart van de groep als enige dan wel een van de bezigheden 'drinken'. Dit geldt voor alle categorieën jongeren, uitgezonderd de scholieren die volledig dagonderwijs volgen. Bij deze groep wordt dit antwoord minder vaak gegeven (6 van de 13 scholieren). Dansen en praten zijn antwoorden die duidelijk minder vaak worden gegeven. Deze activiteiten werden door respectievelijk de helft (dansen) en eenderde (praten) van de groep genoemd. Het heeft ons verbaasd dat in de verhalen van de jongeren het versieren van meisjes zo weinig genoemd wordt. Slechts 10% (6 jongeren) brengt dit ter sprake; bij de werkloze jongeren wordt het door niemand genoemd.

De jongeren gaan vooral naar de 'Magic' en 'Bonaparte'. Laatst genoemde disco wordt vaker bezocht door scholieren, de 'Magic' daarentegen meer door werkloze jongeren met de minste opleiding. De groepen jongeren die elkaar in de disco ontmoeten zijn verschillend qua omvang. De helft van de jongeren zegt met 1 tot 4 andere jongeren op te trekken.

Bijna een kwart zegt in een groep van 8 of meer de avond door te brengen.

Een groep die samen optrekt, bestaat vaak alleen maar uit jongens. De helft van alle jongeren zegt alleen maar onder jongens te verkeren. Men kent elkaar vaak vanuit de buurt. Ook hier zien we weer een verschil tussen scholieren die volledig dagonderwijs volgen en werkloze jongeren met de minste opleiding. De scholieren hebben de vrienden waarmee ze uitgaan langs verschillende wegen leren kennen, hetzij van school, hetzij uit de buurt of via een of ander clubverband. De werkloze jongere uit de onderzoeksgroep kent de vrienden waar hij mee uitgaat bijna altijd uit de buurt, soms al vanaf zijn kleutertijd.

Wat kost een avondje stappen?

Slechts weinig jongeren geven minder dan f 25,- uit op een avond. Van de totale groep zeggen er 15 meer dan f 100,- kwijt te zijn.

In het uitgavenpatroon wordt niet zichtbaar dat de werkloze jongeren slechts een beperkt inkomen hebben (zie tabel 8).

Tabel 8: Verdeling van gemiddelde uitgaven voor een uitgaansavond

Uitgaven	totaal (n=58)	scholier (n=24)	werkend (n=16)	werkloos (n=18)
f 25,- of minder	6	4	1	1
f 26,- - f 55,-	22	11	4	7
f 56,- - f 100,-	11	4	4	3
f 101,- of meer	15	2	7	6
onbekend	4	3	-	1

Alcoholgebruik

Het is reeds vermeld, drinken vervult een centrale rol bij het uitgaan. Een jongere zegt het als volgt: '... we drinken bier, hoe meer hoe beter'.

In onderstaande tabel is weergegeven hoeveel jongeren gemiddeld op een avond drinken. In de meeste gevallen (45 jongeren) wordt er bier gedronken.

Tabel 9: Gemiddeld aantal glazen dat jongeren op een avond drinken

Aantal glazen	totaal (n=58)	scholier (n=24)	werkend (n=16)	werkloos (n=18)
0- 9	13	9	2	2
10-19	16	6	5	5
20-29	13	4	5	4
30 of meer	11	2	3	6
onbekend	5	3	1	1

Ongeveer de helft van de jongeren blijkt meer dan 20 glazen (bier) op een avond te drinken. De scholieren consumeren minder dan de werkende en werkloze jongeren. De werklozen drinken het extreemst, 1/3 drinkt op een avond meer dan dertig glazen. Als je dit gegeven combineert met het gegeven dat juist de werkloze zowel op vrijdag als op zaterdag uitgaat, betekent dit dat de werkloze jongeren veel én frequent drinkt: het alcohol-probleem is levensgroot aanwezig voor deze groep.

Een enkeling zegt: 'als ik met de auto ben dan drink ik niet', maar dat lijkt eerder uitzondering dan regel te zijn. Drinken is een bezigheid met een verplichtend karakter. Uit de beschrijving van jongeren blijkt dat gebrek aan geld geen reden hoeft te zijn om niet mee te doen. Als een jongere geen geld heeft dan wordt hij de hele avond getraceerd. Echter een week daarna wordt er wel verwacht dat hij dat weer goed maakt.

Drugsgebruik

Tijdens de interviews met de jongeren is ook gevraagd naar het gebruik van soft en hard drugs (bijlage 2, tabel 9). De helft van de Nederlandse jongeren zegt (wel eens) soft drugs te gebruiken tijdens het uitgaan in het weekend. Bij de geïnterviewde werkloze jongeren zonder diploma ligt het gebruik het hoogst. Van deze groep van 10 jongeren gebruiken er 8 hasj of weet. De meeste jongeren uit de onderzoeksgroep zijn gelegenhedsgebruikers; een zestal jongeren gebruikt elke dag. De Nederlandse jongeren bleken echter vaak terughoudend te reageren op de vragen naar soft druggebruik. Dit betekent enerzijds dat het gebruik van soft drugs in werkelijkheid wellicht groter zijn, anderzijds hebben we de indruk gekregen dat het voor jongeren in Roosendaal niet gewoon is om openlijk over soft drugs te praten. Dit roept de vraag op of het gebruik van hasj en weed door jongeren in Roosendaal wel voldoende bespreekbaar en daardoor beheersbaar is.

Toelatingsbeleid en sluitingstijd

Het toelatingsbeleid van discotheken blijkt een bron van conflicten te zijn. Bijna de helft van de jongeren heeft wel eens meegemaakt dat men ergens niet naar binnen mocht. De meeste weigeringen vonden plaats bij de Magic. De aanleiding voor een weigering is bijna altijd gelegen in moeilijkheden, meestal vechtpartijen die een jongere in het recente verleden heeft veroorzaakt.

Jongeren die geweigerd worden, reageren echter nogal eens opnieuw met gewelddadig gedrag variërend van schelden tot slopen (zie tabel 10).

Tabel 10: Reactie van jongeren op weigering van toelating tot disco's

Reactie (meestal)	Aantal jongeren (n=22)
weg gaan	8
vechten	4
schelden	3
beklag bij eigenaar	1
boel slopen	1
dreiging met pistool	1
onbekend	4

In onderstaande tabel is weergegeven hoe laat de geïnterviewde Nederlandse jongeren over het algemeen naar huis gaan als ze uit geweest zijn.

Tabel 11: Tijdstip waarop men over het algemeen naar huis gaat

	totaal (n=58)	scholier (n=24)	werkend (n=16)	werkloos (n=18)
23.00-24.00 uur	2	2	-	-
24.00-01.00 uur	1	1	-	-
01.00-02.00 uur	11	6	3	2
02.00-03.00 uur	13	5	2	6
03.00-04.00 uur	13	6	5	2
04.00-05.00 uur	6	1	3	2
05.00-06.00 uur	4	-	2	2
na 06.00 uur	4	-	1	3
onbekend	4	3	-	1

Toelatingsbeleid en sluitingstijd

Het toelatingsbeleid van discotheken blijkt een bron van conflicten te zijn. Bijna de helft van de jongeren heeft wel eens meegemaakt dat men ergens niet naar binnen mocht. De meeste weigeringen vonden plaats bij de Magic. De aanleiding voor een weigering is bijna altijd gelegen in moeilijkheden, meestal vechtpartijen die een jongere in het recente verleden heeft veroorzaakt.

Jongeren die geweigerd worden, reageren echter nogal eens opnieuw met gewelddadig gedrag variërend van schelden tot slopen (zie tabel 10).

Tabel 10: Reactie van jongeren op weigering van toelating tot disco's

Reactie (meestal)	Aantal jongeren (n=22)
weg gaan	8
vechten	4
schelden	3
beklag bij eigenaar	1
boel slopen	1
dreiging met pistool	1
onbekend	4

In onderstaande tabel is weergegeven hoe laat de geïnterviewde Nederlandse jongeren over het algemeen naar huis gaan als ze uit geweest zijn.

Tabel 11: Tijdstip waarop men over het algemeen naar huis gaat

	totaal (n=58)	scholier (n=24)	werkend (n=16)	werkloos (n=18)
23.00-24.00 uur	2	2	-	-
24.00-01.00 uur	1	1	-	-
01.00-02.00 uur	11	6	3	2
02.00-03.00 uur	13	5	2	6
03.00-04.00 uur	13	6	5	2
04.00-05.00 uur	6	1	3	2
05.00-06.00 uur	4	-	2	2
na 06.00 uur	4	-	1	3
onbekend	4	3	-	1

Het aantal jongeren dat na sluitingstijd (02.00 uur) elders nog vertier zoekt is aanzienlijk. Van de totale groep van 58 jongeren gaan er 27 meestal pas na 3 uur in de morgen huiswaarts. Dit zijn vooral werkende en werkloze jongeren. We hebben de jongeren die meestal later dan 02.00 uur naar huis gaan de vraag gesteld wat ze doen als de café's en disco's dicht zijn. De meesten gaan wat eten (snackbar) of/en naar een nachtbar. Bristol en de Kleine Kat worden meestal genoemd als de gelegenheden die men dan bezoekt. Sommigen gaan naar de disco in Nispen die tot 5 uur geopend is. Een enkeling gaat door naar België (Antwerpen).

Ruim de helft van de jongeren is van mening dat de disco's te vroeg dichtgaan. Vooral werkloze jongeren zijn deze mening toegedaan. Van de jongeren die meestal pas na 3 uur naar huis gaan is er een aantal niettemin tevreden met de sluitingstijden. Zij vinden dat je altijd nog naar een nachtbar toe kunt gaan; een enkeling voorziet dat er alleen maar meer trammelant komt als de disco's langer open blijven.

Uitgaan buiten het centrum van Roosendaal

Een minderheid van de Nederlandse jongeren (20%) gaat in het weekend wel eens naar een café buiten het centrum van Roosendaal. Maar de meesten zeggen daar niets te zoeken te hebben: 'die café's zijn niet voor de jeugd, dat zijn alleen maar oude mannen café's'. De jongeren die er wel naar toe gaan zijn te vinden in elk van de 3 onderscheiden categorieën. Zij noemen als pluspunten:

- het is er rustig en je kunt er biljarten;
- daar komen zaterdag na het voetbal dezelfde mensen als in het buurthuis;
- het is er gezellig, ook al is het eigenlijk een mannencafé, de sfeer is er goed.

3.3 De Marokkaanse jongeren over hun vrije tijdsbesteding

Vrije tijdsbesteding door de week

De helft van de Marokkaanse jongeren zegt zijn vrije tijd, door de week, meestal buitenshuis door te brengen. Dit geldt vooral voor de werkloze jongeren. Deze jongeren verblijven door de week vaak in een koffiebar, Marokkaans café of jongerencentrum. Alle geïnterviewde Marokkanen komen regelmatig of af en toe in een buurthuis. De meesten komen alleen in 't Gebouwke (het Marokkaans jongerencentrum), sommigen ook in het Marokkaans centrum, een enkeling ook wel eens in een ander buurthuis (Kalsdonk, Keijenburg).

Men dient echter wel te bedenken dat de contacten met de geïnterviewde Marokkanen, gelegd zijn via een jongerenwerker van 't Gebouwke. Dit verklaart het feit dat alle Marokkaanse jongens bezoekers van 't Gebouwke zijn.

't Gebouwke wordt in het algemeen positief gewaardeerd. Evenals de eerder genoemde buurthuizen (zie paragraaf 3.1) heeft ook 't Gebouwke in de eerste plaats een ontmoetingsfunctie: 'je kunt er mensen ontmoeten'; 'vaak worden er afspraken gemaakt om iets te gaan doen'.

Enkelen noemen als nadelen van 't Gebouwke dat er (soms) gevochten wordt en drugs worden gebruikt. Zij vinden het geen goede zaak dat 't Gebouwke een centrum is voor verslaafden én voor niet-verslaafde jongeren. De laatstgenoemden zouden hierdoor in de verdrukking komen. Voor een aantal van de werkloze jongeren voorziet 't Gebouwke daarentegen in een belangrijke behoefte: 'je kunt er de dag doorbrengen'.

Op basis van de interviews krijgt men de indruk dat er voor de Nederlandse werkloze jongeren geen vergelijkbare verblijfplaats bestaat waar je bijna elke dag terecht kunt. De behoefte aan een vrije tijdsvoorziening door de week is bij de groep Nederlandse jongeren die we geïnterviewd hebben dan ook groter als bij de Marokkanen zonder werk (zie bijlage 2, tabel 11). Een vierde van de geïnterviewde Marokkanen is lid van een sportclub: twee jongens gaan regelmatig naar sportschool Kaaike Boven, vier anderen zijn lid van een Nederlandse of Marokkaanse voetbalclub. Sommigen, veelal jongeren zonder werk, zijn geen lid van een sportclub vanwege de kosten die hieraan verbonden zijn. Vaker echter ervaart men het lidmaatschap van een sportvereniging als een oneigenlijke verplichting: 'je moet kunnen sporten als je daar zin in hebt en niet als het moet'.

Uitgaan in de weekenden

De meeste Marokkaanse jongeren uit de onderzoeksgroep gaan elk weekend slechts één avond (of minder) uit. Wallstreet is de discotheek die het meest bezocht werd* door deze jongens. Bij de Nederlanders zijn dat de Magic en Bonaparte. Ook voor de Marokkaanse jongens is het drinken een belangrijke bezigheid tijdens een uitgaansavond.

Ook wordt er vaak gedanst. Bijna alle jongens gaan uit met vrienden; meestal zijn dat groepjes van 2 tot 6 jongeren. De werkloze jongeren uit de onderzoeksgroep gaan vaak uit in groepen die alleen bestaan uit jongens; bij de overigen bestaat een dergelijke groep meestal uit jongens en meisjes. Men kent elkaar meestal uit 't Gebouwke of het Marokkaans centrum.

De antwoorden op de vragen:

- hoeveel geld geef je gemiddeld uit op een avond?;
 - hoeveel drink je gemiddeld op een avond?;
- zijn weergegeven in onderstaande tabellen. Ter vergelijking zijn ook de antwoorden van de Nederlandse jongeren op deze vragen opgenomen.

*- Deze disco is vlak voor de start van het onderzoek afgebrand.

Tabel 12: Verdeling van gemiddelde uitgaven voor een uitgaansavond voor de Marokkaanse en de Nederlandse groep

Uitgaven	Marokkanen		Nederlanders	
	totaal (n=20)	scholier (n=24)	werkend (n=16)	werkloos (n=18)
f 25,- of minder	7	4	1	1
f 26,- - f 55,-	4	11	4	7
f 56,- - f 100,-	5	4	4	3
f 101,- of meer	2	2	7	6
onbekend	2	3	-	1

Tabel 13: Gemiddeld aantal consumpties* per avond voor de Marokkaanse en de Nederlandse groep

Aantal glazen	Marokkanen		Nederlanders	
	totaal (n=20)	scholier (n=24)	werkend (n=16)	werkloos (n=18)
0- 9	9	9	2	2
10-19	3	6	5	5
20-29	3	4	5	4
30 of meer	1	2	3	6
onbekend	4	3	1	1

*= Van de 20 Marokkanen drinken er 5 geen alcohol, bij de Nederlandse zijn dat er 9.

Beide tabellen laten zien dat de Marokkaanse jongens in het algemeen minder geld uitgeven en minder drinken op een avond dan de Nederlandse jongeren uit de onderzoeksgroep. Tijdens de afname van de interviews werd echter duidelijk dat alcoholgebruik voor een aantal Marokkaanse jongeren een bedreigend onderwerp is. Dit heeft waarschijnlijk te maken met hun Islamitische achtergrond; hierdoor bestaat er rondom alcoholgebruik van oudsher een taboesfeer.

De Marokkaanse jongeren hebben vermoedelijk soms minder opgegeven dan het feitelijk gebruik terwijl de Nederlandse jongeren misschien geneigd zijn om te overdrijven als er gevraagd wordt naar alcoholgebruik. Hiermee is niet gezegd dat beide groepen vermoedelijk ongeveer evenveel drinken. Het is heel goed dat de Marokkaanse jongeren in werkelijkheid minder drinken dan de Nederlandse jongeren.

In de vorige paragraaf werd vermeld dat de Nederlandse jongeren niet vrijuit praten over het gebruik van soft drugs. Bij de Marokkaanse jongeren hebben we een dergelijke terughoudendheid niet aangetroffen. Deze jongeren praten over het algemeen makkelijker over soft drugs dan over alcohol.

De opgave van de Marokkaanse jongens over het gebruik van soft drugs verschilt weinig van die van de Nederlanders. Ongeveer de helft van de Marokkanen rookt hasj of weed tijdens het uitgaan (zie bijlage 2 tabel 10). Bij de werkloze Marokkaanse jongeren ligt het gebruik het hoogst. Van deze groep van 10 jongeren gebruiken er 6 (bijna) elke dag soft drugs. In het algemeen echter komen de frequenties van gebruik tussen de Nederlandse en de Marokkaanse groep overeen.

Uit de voorgesprekken met politiemensen en jongerenwerkers hadden we de indruk gekregen dat discotheken in Roosendaal (Bonaparte werd in dit verband met name genoemd) een selectief toegangsbeleid voeren ten nadele van buitenlanders.

De onderzoekresultaten geven echter geen aanwijzingen dat Marokkaanse jongeren vaker dan Nederlandse jongeren de toegang geweigerd wordt. Van beide groepen zegt de helft dat wel eens of vaker meegemaakt te hebben. Bij de redenen voor een weigering die de jongeren noemen vinden we wel enig verschil. Voor een aantal Marokkaanse jongeren geldt dat ze, net als de Nederlanders, in het verleden problemen veroorzaakt hebben en daarom geweigerd werden, meestal in de Magic en Bonaparte. Een even groot aantal Marokkanen zegt echter niet te weten wat de reden van de weigering was. Slechts één jongere geeft discriminatie als Marokkaan als reden op. Hieruit kan men concluderen dat er op het gebied van het uitgaan geen sprake is van een algemeen gevoel van discriminatie bij de Marokkaanse onderzoeksgroep.

Een vergelijking tussen de wijzen waarop de Nederlandse en de Marokkaanse jongeren reageren op een weigering is moeilijk te maken gezien de kleine aantallen (in totaal hebben 9 Marokkaanse jongeren dergelijke ervaringen meegemaakt). Uit de verhalen van de Marokkaanse jongens blijkt wel dat sommigen als reactie, versterking zijn gaan halen. Deze handelwijze kwamen we bij de Nederlandse jongeren niet tegen.

".... Hij zei, we zijn dicht, maar anderen mochten er wel in. Toen heb ik zo'n 30 mensen erbij gehaald: we hebben gedreigd de boel in brand te steken. De politie is er toen bijgehaald, die heeft de boel gesust. Ik hoef daar (de Magic) verder niet in".

De antwoorden van de Marokkaanse jongeren op de vraag hoe laat men meestal naar huis gaat in het weekend, laten hetzelfde beeld zien als we constateerden bij de Nederlanders;

- bijna de helft van de jongeren gaat meestal tussen 1 en 3 uur naar huis;
- ongeveer evenveel jongeren gaan pas na 3 uur naar huis;
- van de 20 geïnterviewde Marokkaanse jongeren vinden er 8 de sluitingstijd te vroeg.

Anders dan de Nederlanders zeggen sommige Marokkanen na sluitingstijd ook wel op straat te blijven rondhangen. Verder gaat men 's nachts ook naar een nachtbar of snackbar/cafetaria.

3.4 Wensen en behoeften ten aanzien van vrije tijdsvoorzieningen in Roosendaal

Bij de peiling van behoeften van de jongeren ten aanzien van de voorzieningen in Roosendaal hebben we een onderscheid gemaakt tussen 'door de week' en 'het weekend'.

Vrije tijdsvoorzieningen door de week

Het zijn vooral de werkloze jongeren die vinden dat er door de week onvoldoende mogelijkheden zijn in Roosendaal om hun vrije tijd door te brengen. Een van de werkloze jongeren zegt het als volgt: "er moet iets komen door de week want je verveelt je dood"!

Onderstaande tabel geeft het oordeel van de verschillende categorieën jongeren weer.

Tabel 14: Waardering voor vrije tijdsvoorzieningen in Roosendaal door de week

	totaal (n=58)	scholier (n=24)	werkend (n=16)	werkloos (n=18)
voldoende	24	11	9	4
gaat wel	3	3	-	-
onvoldoende	23	7	4	12
geen antwoord	8	3	3	2

In de (vage) wensen en behoeften die de jongeren op dit punt formuleren wordt een tweetal voorwaarden tot uiting gebracht:

- "dat je iets kan doen zonder te hoeven betalen";
- "er moet een ontmoetingscentrum voor jongeren komen";
eventueel met activiteiten zoals voetbalcompetitie, film, dropping.

Waardering van (uitgaans)voorzieningen in het weekend

Ongeveer driekwart van de geïnterviewde werkende en werkloze jongeren vindt dat er te weinig goede bars en disco's zijn in Roosendaal. De scholieren zijn (iets) minder ontevreden: de helft van deze groep vindt dat er niet voldoende leuke disco's zijn. Men zou het liefst zien dat er een grote disco bij kwam, niet specifiek voor een bepaald soort publiek.

Een beperkte groep (4 jongeren) maakt hierbij wel de opmerking dat alle buitenlanders geweigerd zouden moeten worden of dat alleen 'goede' buitenlanders toegelaten zouden mogen worden.

De situatie in deze nieuwe disco zou goed in de hand gehouden moeten worden:

- "er moet controle zijn op mensen en dergelijke";
- "er moeten geen herrieschoppers toegelaten worden".

Over de lokatie lopen de meningen uiteen. De meesten geven de voorkeur aan het centrum, waarbij de volgende argumenten moeten worden aangedragen:

- "daar trekt iedereen naar toe";
- "alle uitgaansgelegenheden zouden zoveel mogelijk bij elkaar moeten liggen, zodat je van de een naar de ander kunt gaan";
- "je hoeft er over het algemeen niet ver voor te rijden ofwel het is te voet bereikbaar".

Een tweede groep is voorstander van een lokatie buiten het centrum:

- "daar hebben bewoners geen overlast van";
- "daar is ruimte voor een grote disco";
- "daar bestaan geen parkeerproblemen";
- "daar kan een disco langer open blijven".

Deze laatste groep is echter in de minderheid (25%).

Er bestaat over het algemeen geen grote behoefte aan vrije tijdsvoorzieningen anders dan een bar of disco. Men geeft hiervoor de volgende motivaties:

- "er zijn al voldoende voorzieningen, zoals bowling, bioscoop en snookerpaleis";
- "ik zou niet weten wat";
- "disco is gezellig, is gewoon alles!".

Eenderde van de jongeren zegt wel geïnteresseerd te zijn in alternatieven voor disco bezoek. Daarbij bestaat er weinig verschil tussen de onderscheiden categorieën. De wensen die geuit worden zijn divers.

Het meest genoemd worden:

- sportvoorzieningen die open zijn op zaterdagavond (5 keer);
- bioscoop of filmzaal opdat het aanbod van films groter wordt (4 keer);
- activiteiten in een buurthuis (3 keer).

De Marokkaanse jongeren

Van de 20 geïnterviewde Marokkaanse jongens zijn er 7 van mening dat er door de week onvoldoende mogelijkheden zijn in Roosendaal om je vrije tijd door te brengen. Zij vormen geen specifieke groep. Hun wensen hieromtrent zijn vaag en divers). Daarbij valt wel op dat slechts een jongere een specifieke voorziening voor Marokkanen mist in Roosendaal (door de week). Voor de overigen is het aanbod van dergelijke voorzieningen in Roosendaal blijikbaar voldoende.

Tweederde van de Marokkaanse jongens vindt dat er een of meerdere disco's bij zouden moeten komen; vooral nu Wallstreet afgebrand is. Evenals de Nederlanders noemen ze geen specifieke doelgroepen, iedereen is welkom; 'het publiek moet bestaan uit gewone mensen'.

Eén jongere maakt melding van het feit dat buitenlanders er welkom moeten zijn. Ook de Marokkanen vinden het belangrijk dat voorkomen wordt dat er problemen zoals vechtpartijen ontstaan. Van de 20 geïnterviewde Marokkanen zijn er slechts 4 van mening dat een nieuwe disco ook buiten het centrum gelegen kan zijn. Doch het merendeel is daar tegen vanwege de contacten die aan het centrum gebonden zijn. 'Het centrum is voor het uitgaan, niemand wil naar de wijken; mijn vrienden zijn altijd in het centrum daar kun je ze ontmoeten'.

Een tweede reden die genoemd wordt is: 'je moet alles bij elkaar houden, dat is gezelliger en dan kun je het ook controleren'.

De jongeren uit de Marokkaanse onderzoekgroep gaan nooit naar een café in een van de wijken. Ze kennen ze niet en ze kennen er geen mensen.

De vraag: 'zou je willen dat er (behalve bars en disco's) iets anders was om naar toe te gaan in het weekend', valt voor een aantal van de jongeren (5) moeilijk te begrijpen. In totaal hebben 6 Marokkanen wensen op dit gebied, sportvoorzieningen worden door deze groep het meest vaak genoemd.

4 CRIMINALITEIT

In dit hoofdstuk wordt beschreven aan welke vormen van criminaliteit de geïnterviewde jongeren zich, volgens eigen zeggen, schuldig hebben gemaakt.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen vechtgedrag (zie 4.1), vernielgedrag (4.2) en verschillende vormen van diefstal (4.3).

Van deze drie vormen van criminaliteit wordt weergegeven hoeveel jongeren zich nooit, c.q. wel in het verleden, maar niet de laatste 6 maanden, c.q. wel in de laatste 6 maanden schuldig hebben gemaakt aan deze vorm van criminaliteit.

Voor de totale onderzoeksgroep geldt, dat aan 73 van de 78 respondenten de vragen over het plegen van verschillende vormen van criminaliteit zijn gesteld.

Van deze 73 respondenten hebben er 61 (84%) ooit (dat wil zeggen de laatste 6 maanden of voordien) een of meerdere van de bovengenoemde vormen van criminaliteit gepleegd. Resten er 12 respondenten (16%) die zeggen nooit een van deze vormen van criminaliteit te hebben gepleegd.

Opgemerkt dient te worden dat bij een aantal vragen de non-respons vrij hoog is, vooral al er doorgevraagd wordt, dat wil zeggen als er dieper op een onderwerp wordt ingegaan. Met name bij de vragen over vechten is de non-respons hoog, namelijk bij 7 (van de 58) Nederlandse jongeren en bij maar liefst 9 (van de 11) Marokkaanse jongeren. Tweederde van deze groep bestaat uit werkloze jongeren, hetgeen overigens overeenkomstig is met de totale verdeling. Bij de vragen over vernielen valt de non-respons van 6 schoolgaande Nederlandse jongeren op.

Wat betreft de non-respons bij de Marokkaanse jongeren staat in hoofdstuk 1 al een mogelijke verklaring voor dit gegeven vermeld, namelijk dat deze jongeren het zich vaak niet kunnen voorstellen wat er met de uit de interviews verkregen resultaten gebeurt. Bij de vragen over ongewenst gedrag wordt de weerstand om deze te beantwoorden -bij alle respondenten- groter.

In de analyse van de gegevens zal met bovenstaande rekening worden gehouden.

4.1 Vechten

De meeste jongeren hebben terwijl ze uitgingen in het weekend wel eens meegemaakt dat er gevochten werd. Opmerkelijk is hierbij het verschil tussen de groep geïnterviewde Nederlandse (94%) en de groep Marokkaanse (67%) jongeren.

Tabel 15: Zelf meedoen/meegedaan aan vechtpartijen

	totaal (n=78)	geen antw. (n=16)	nooit (n=15)	niet meer < 6 maanden (n=26)	< 6 maanden (n=21)
Nederlanders	58	7	10	23	18
Marokkanen	20	9	5	3	3

Opvallend is dat driekwart van de geïnterviewde jongeren zelf wel eens meedoet/meegedaan heeft (niet meer + < 6 maanden) aan een vechtpartij. Nederlandse jongeren zien niet alleen vaker vechtpartijen, maar doen ook vaker mee (80%) dan Marokkaanse jongeren (55%). De hoge non-respons onder de Marokkaanse jongeren noopt echter tot voorzichtige interpretaties.

Iets meer dan de helft van de jongeren (26 van de 47), die wel eens meegedaan heeft aan een vechtpartij, heeft de laatste 6 maanden niet meer gevochten. Van de 21 jongeren die de laatste 6 maanden wel gevochten hebben, hebben de meesten meerdere vechtpartijen achter de rug, drie jongens zelfs meer dan 10. Van deze 3 zitten er 2 op de levensschool en is er 1 werkloos zonder diploma.

Vooraf bij de Nederlandse jongeren is wat betreft vechtgedrag een duidelijk verschil te constateren tussen enerzijds schoolgaande jongeren en anderzijds werkende en werkloze jongeren (zie onderstaande tabel). Het is vervolgens interessant om te bekijken in hoeverre leeftijd verband houdt met vechtgedrag. Hieruit blijkt dat in de categorie 16-18 jarigen de meeste vechtersbazen te vinden zijn; in de categorie 22-25 jarigen zijn de meeste jongeren te vinden die wel in het verleden gevochten hebben, maar gedurende de laatste 6 maanden niet meer. De combinatie van de twee hierboven genoemde gegevens levert het beeld op dat vooral jongere werkloze/werkende jongeren meedoen aan vechtpartijen.

Tabel 16: Vechtgedrag - school, werk, werkloosheid

	totaal (n=78)	scholier (n=26)	werkend (n=21)	werkloos (n=31)
Nederlands	51			
ja	41	11	13	17
nee	10	9	1	0
Marokkaans	11			
ja	6	1	1	4
nee	5	0	2	3
geen antwoord	16	5	4	7

De meeste vechtpartijen vinden plaats tussen 00.00 en 03.00 uur voor de café's en discotheken. Na 03.00 uur vinden er geen vechtpartijen meer plaats.

Er bestaat geen correlatie tussen het tijdstip waarop jongeren naar huis gaan en het meedoen aan vechtpartijen en/of de hoeveelheid vechtpartijen. Er is eveneens geen relatie tussen vechten en de (overige) activiteiten die men onderneemt op een uitgaansavond (dansen, praten, drinken)*. Wel is het zo dat degene die met een vriend(in) (relatie) of met een stelletje uitgaan minder vaak zelf meedoen aan vechtpartijen dan degenen die alleen of met vrienden uitgaan.

Het krijgen van verkering is vaak een aanleiding om niet meer mee te doen aan vechtpartijen: "nu ik zelf een vriendin heb hoeft het niet meer".

De helft van de jongeren die het laatste half jaar aan vechtpartijen heeft deelgenomen was tijdens de vechtpartijen alleen. Niet bij iedere vechtpartij is een zo beperkt aantal personen betrokken; 3 jongeren waren met een groep bestaande uit meer dan 10 jongeren.

Vechtpartijen ontstaan vaak na een minieme aanleiding, zoals het omgooien van een glas bier, iemand op z'n tenen staan en/of iemand aanstoten. Dit laatste is in een druk café bijna onvermijdelijk. Er ontstaan ook regelmatig vechtpartijen rond meisjes. Vooral een jongen die met twee of meer meisjes op straat loopt moet het ontgelden (jaloezie?!).

Een jongen licht het feit, dat er slechts een kleine aanleiding voor een vechtpartij nodig is, nader toe door te stellen dat er groepen zijn die uit zijn op ruzie: "Er komt iemand naar je toe en die gaat jennen. Als je dan een reactie geeft heeft hij een reden om te vechten".

Dit beeld wordt bevestigd door een antwoord van een andere jongen die zegt "ik zoek het zelf ook op, anders heb ik geen goeie avond". Overmatig alcoholgebruik verhoogt de kans op een vechtpartij: "je wordt dronken, loopt iemand voorbij die iets zegt of doet, met als gevolg ruzie". "Je wordt uitgedaagd en als je dan bier op hebt gaat het mis".

Door het beperkte aantal jongeren dat de vraag naar de invloed van alcoholgebruik op hun vechtgedrag heeft beantwoord is de relatie tussen alcoholgebruik en vechten in kwantitatief opzicht vrij zwak. Jongeren die softdrugs of andere zaken gebruiken vechten wel duidelijk vaker dan niet-gebruikers (46% gebruikers tegenover 20% niet-gebruikers).

Vaak zijn het dezelfde groepen die tegen elkaar vechten, naar aanleiding van een al langer bestaand conflict. Twee Nederlandse en twee Marokkaanse jongens noemen etniciteit als aanleiding. Twee Nederlandse jongeren zeggen dat ze uitgedaagd worden door Marokkaanse jongeren: "ze gooien bier over je heen en staan dan klaar met messen, kettingen en hakbijlen". De betreffende Marokkaanse jongens zeggen dat als ze discriminerende opmerkingen naar hun hoofd gegooid krijgen, ze zich moeilijk kunnen inhouden.

*= Overigens is er wel een (kwantitatief zwak) verband tussen de mate van alcoholgebruik en vechten, hetgeen later in deze paragraaf aan de orde komt.

4.2 Vernielen

Driekwart van de Nederlandse jongeren en de helft van de Marokkaanse jongeren hebben wel eens gezien dat anderen iets vernielden tijdens het uitgaan in het weekends. De meeste jongeren zeggen dan gewoon door te lopen en zich er niet mee te bemoeien. Sommigen blijven van een afstand staan kijken. Eén jongen zegt dat als het vrienden zijn hij ze probeert tegen te houden.

Tabel 17: Vernielgedrag

	totaal (n=78)	geen antw. (n=12)	nooit (n=38)	niet meer (n=16)	< 6 maanden (n=12)
Nederlanders	58	8	26	14	10
Marokkanen	20	4	21	2	2

Tabel 18: Vernielgedrag - school, werk, werkloosheid

	totaal (n=78)	scholier (n=26)	werkend (n=21)	werkloos (n=21)
Nederlands	50			
ja	24	10	5	9
nee	26	8	11	7
Marokkaans	16			
ja	4	0	0	4
nee	12	2	4	6
geen antwoord	12	6	1	5

Bijna de helft van de geënquêteerde Nederlandse jongeren zegt wel eens iets vernield te hebben tegenover een kwart van de Marokkaanse jongeren. Verhoudingsgewijs zijn de meeste jongeren die vernielen te vinden onder de schoolgaande Nederlandse jongeren (in deze groep is de non-respons overigens ook het hoogst) en onder de werkloze jongeren.

Verder blijkt dat de leeftijdscategorie tot 21 jaar vaker vernield of in het verleden iets vernield heeft dan de geïnterviewde jongeren boven de 21 jaar.

Opmerkelijk is dat van de groep 21-25 jarigen een groot aantal jongeren nog nooit iets vernield heeft en dat niet zoals verwacht het aantal jongens dat niet meer vernield in deze categorie het hoogste is in vergelijking met de andere leeftijdscategorieën.

Dit doet vermoeden dat het er op lijkt dat het vernielen (anders dan het vechten) een probleem is dat in het recente verleden duidelijk toegenomen is.

De laatste 6 maanden hebben 12 jongeren vernielingen aangericht. De twee Marokkanen hebben ieder 2 keer meegedaan. Vijf van de Nederlandse jongeren hebben tussen de 1-3 keer meegedaan; 3 Nederlandse jongeren tussen de 4-6 keer en tenslotte twee Nederlandse jongeren (1 scholier en 1 werkloze jongere met diploma) meer dan 10 keer.

Als object van de vernielingen werden door deze jongeren het vaakst ruiten en deuren uitgekozen (9x), meerdere malen ten behoeve van inbraken. Ook auto's (5x) brommers/fietsen (4x), verkeersborden/lantaarnpalen (4x) moesten het meerdere keren ontgelden.

De meeste vernielingen vinden plaats tijdens het uitgaan en dan vooral als besluit van het avondje (nachtje) stappen. Vier jongeren (waaronder drie scholieren) vernielen alleen in andere situaties.

De jongeren die meedoen aan vernielingen gaan verhoudingsgewijs iets vaker na 03.00 uur naar huis dan jongeren die niet vernielen.

Uit de antwoorden van de jongeren blijkt dat de meeste vernielingen worden gepleegd door jongeren die met een groepje vrienden uitgaan (92%). Het vernielen zelf gebeurt meestal met een groep van meer dan 5 personen.

Verder blijkt dat de jongeren die de laatste 6 maanden vernield hebben, allen tijdens het uitgaan alcohol (bier) drinken.

Jongeren uit de onderzoeksgroep die **softdrugs** gebruiken hebben de laatste 6 maanden meer vernield (31%) dan jongeren die geen softdrugs gebruiken (5%). Ook blijkt uit de interviews dat jongeren die wel eens andere zaken gebruiken vaker vernielen dan jongeren die niets gebruiken.

Er is geen duidelijk verband te constateren tussen de activiteiten die een jongere uit de onderzoeksgroep op een uitgaansavond onderneemt (praten, drinken, dansen) en zijn vernielgedrag. Ook gaat geen van de respondenten er daadwerkelijk op uit om iets te vernielen.

De geïnterviewde jongeren zeggen dat het vernielen vaak in een spontane opwelling gebeurt: "Je komt er langs, tijdens of na het uitgaan". Soms wordt dit ook een traditie: "Als je genoeg bier op hebt en één jongen begint, dan doe je wel mee, anders lijkt je bang", "met bier op durf je veel".

De jongeren noemen een aantal redenen als mogelijke aanleiding om te vernielen, namelijk:

- het erbij willen horen (en het verwerven van prestige in de vriendengroep): "vrienden juttten elkaar op, bijvoorbeeld met een weddenschap om bier";
- een algemeen afreageren van frustraties, problemen op school en/of met ouders, maar ook duidelijke wraakacties vaak na een ruzie of vechtpartij;
- voor de sensatie ("je krijgt er een kick van");
- als middel om verveling te verdrijven ("voor de afwisseling");

- de schade wordt aangericht, bijvoorbeeld ruit ingegooid, teneinde bepaalde goederen te verkrijgen (met andere woorden inbraak).

Niet iedere jongere vond het achteraf leuk om er aan mee gedaan te hebben; "achteraf heb ik een schuldgevoel", "op het moment zelf sta je er niet bij stil, pas de volgende dag denk je er aan" en "ik vind het spannend, maar moet niet te gek worden". Eén reden om niet meer te vernielen is het krijgen van een 'vaste' vriendin. Andere redenen zijn: "je wordt ouder en dan heb je meer te verliezen" en "zie het nut er niet meer van in". Tenslotte kan worden opgemerkt dat er een duidelijk verband bestaat tussen vechtedrag en vernielgedrag, zoals ook uit onderstaande tabel blijkt.

Tabel 19: Vernielen - vechten

vernieten	vecht nooit	vecht niet meer	vecht < 6 maanden
< 6 maanden	1	2	9
niet meer	3	8	4

4.3 Diefstal

4.3.1 Inleiding

In deze paragraaf worden drie vormen van vermogenscriminaliteit onderscheiden, namelijk winkeldiefstal, fietsendiefstal en diefstal uit auto's*.

In totaal hebben 61 van de 73 jongeren zich schuldig gemaakt aan één of meer van deze drie vormen van vermogenscriminaliteit en dan met name aan winkeldiefstal (57 jongeren).

Verder blijken aldegene die wel eens in een auto hebben ingebroken en bijna alle jongens die wel eens een fiets hebben gestolen (op 4 na), wel eens winkeldiefstallen te plegen.

Marokkaanse jongeren plegen in verhouding vaker vermogensdelicten dan Nederlandse jongeren.

*= In eerste instantie is aan de jongeren gevraagd of ze wel eens dingen gedaan hebben die eigenlijk niet kunnen. Of ze bijvoorbeeld wel eens iets meegenomen hebben uit een winkel zonder te betalen. Uit den antwoorden blijkt dat de respondenten die deze vraag bevestigend beantwoorden zich allen aan winkeldiefstal schuldig hebben gemaakt. Er werden geen andere dingen die niet door de beugel kunnen genoemd.

Het zijn met name de werkloze jongeren die zich schuldig maken aan (meerdere vormen van) vermogenscriminaliteit. Schoolgaande jongeren maken zich hier het minst schuldig aan: onder de 12 jongeren die zich nooit aan een van de onderscheiden vormen van vermogenscriminaliteit schuldig hebben gemaakt bevinden zich 9 scholieren.

Kijkend naar het verband tussen leeftijd en diefstal blijkt dat een groot percentage van de jongeren tussen de 19 en 25 jaar zich wel in het verleden, maar niet in de laatste 6 maanden, schuldig hebben gemaakt aan vermogensdelicten.

Het gemiddelde bedrag dat per uitgaansvond besteed wordt verschilt nauwelijks tussen degenen die wel diefstal plegen en degenen die dat niet doen. Opvallend is wel dat degenen die diefstallen plegen meer per avond drinken (47% > 15 consumpties) dan degenen die geen diefstallen plegen (83% < 15 consumpties). In het verlengde hiervan zien we dat er door degenen die diefstallen plegen in verhouding meer softdrugs en andere 'zaken' worden gebruikt. Van degenen die geen diefstallen plegen gebruikt 20% wel eens softdrugs. Bij hen die wel diefstallen plegen ligt dat percentage op 55%.

Als we kijken naar de resultaten tussen vermogenscriminaliteit en vechten/vernielen dan kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Alle respondenten die ooit vernield en/of gevochten hebben, hebben ook ooit een bepaalde vorm van vermogenscriminaliteit gepleegd.
- Er is geen duidelijk verband tussen vechtgedrag in de laatste zes maanden en het plegen van vermogensdelicten in de laatste zes maanden. Wel bestaat er een correlatie tussen vernielgedrag en het plegen van vermogensdelicten: zo blijken alle jongeren die de laatste 6 maanden vernield hebben ook winkeldiefstallen te plegen. In de volgende drie paragrafen (4.3.2 tot en met 4.3.4) wordt nader ingegaan op de verschillende vormen van vermogenscriminaliteit.

4.3.2 Winkeldiefstal

Tabel 20: Plegen van winkeldiefstal

	totaal (n=78)	geen antw. (n=5)	nooit (n=16)	niet meer (n=38)	< 6 maanden (n=19)
Nederlanders	58	2	10	33	13
Marokkanen	20	3	6	5	6

Tabel 21: Fietsendiefstal - school, werk, werkloosheid

	totaal (n=78)	scholier (n=26)	werkend (n=21)	werkloos (n=31)
Nederlands	56			
ja	46	17	12	17
nee	10	5	4	1
Marokkaans	17			
ja	11	0	1	10
nee	6	2	2	2
geen antwoord	5	2	2	1

Ruim tweederde van de Nederlandse jongeren uit de onderzoeksgroep blijkt ooit wel eens iets uit een winkel te hebben weggenomen. De werkloze jongeren uit de onderzoeksgroep hebben zich hier het meest aan schuldig gemaakt. Bij de Marokkaanse jongeren zien we eenzelfde beeld (vergaande uitspraken kunnen niet gemaakt worden, vanwege de kleine aantallen). De laatste 6 maanden heeft een kwart van de geïnterviewde jongeren winkeldiefstallen gepleegd. Zeven Nederlandse (4 schoolgaanden en 3 werkloze) jongeren en één Marokkaanse (werkloze) jongere hebben zelfs meer dan 10 keer iets uit een winkel weggenomen.

Door de geënquêteerde jongeren wordt hoofdzakelijk kleding, sigaretten, cassettebandjes, snoep en sieraden en makeup (meisjes) gestolen. Een aantal jongeren zegt vaak onbenullige dingen te stelen voor 'de kick'. Aan de andere kant zien we dat eenderde van de Nederlandse jongeren en 80% van de Marokkaanse jongeren de gestolen goederen niet voor eigen gebruik gestolen hadden. De winkeldiefstalplegende Marokkaanse (meest werkloze) jongeren lijken de diefstallen te gebruiken als aanvulling op hun uitkering.

4.3.3 Fietsendiefstal

Tabel 22: Fietsendiefstal

	totaal (n=74)	nooit (n=29)	niet meer (n=28)	< 6 maanden (n=17)
Nederlanders	57	22	21	14
Marokkanen	17	7	7	3

Tabel 23: Winkeldiefstal - school, werk, werkloosheid

	totaal (n=78)	scholier (n=26)	werkend (n=21)	werkloos (n=31)
Nederlands	56			
ja	34	11	8	15
nee	22	11	8	3
Marokkaans	17			
ja	10	1	1	8
nee	7	1	2	4
geen antwoord	5	2	2	1

Meer dan de helft (60%) van de jongeren heeft wel eens een fiets gestolen. 50% van de Nederlandse schoolgaande en werkende jongeren en 83% van de werkloze jongeren hebben wel eens een fiets gestolen. 50% van de schoolgaande Marokkaanse, 33% van de werkenden en 66% van de werkloze jongeren heeft wel eens een fiets gestolen.

Van degenen die de laatste 6 maanden een fiets hebben gestolen hebben ongeveer driekwart in deze periode ook winkeldiefstallen gepleegd.

Vijf jongeren, waaronder 4 Nederlandse hebben de laatste 6 maanden meer dan 10 keer een fiets gestolen. De helft van de jongens die het laatste half jaar één of meerdere fietsen heeft gestolen stal deze niet voor eigen gebruik. Twee jongens zeggen op bestelling fietsen te jatten. Een andere reden om een fiets te stelen is "om thuis te komen". Meerdere jongeren zeggen dat als hun fiets gestolen wordt ze een andere fiets terugjatten. Slecht één respondent wijst erop dat de ouders deze daad niet konden/wilden accepteren: een meisje moest van haar moeder de gestolen fiets terugbrengen.

4.3.4 Diefstal uit auto's

In de inleiding staat beschreven dat de bevolking van Roosendaal meerdere malen te maken heeft gehad met diefstal uit auto's. In de onderstaande tabel zien we dat 12 van de geïnterviewde jongeren wel eens in een auto ingebroken hebben. Deze 12 jongeren plegen ook allen winkeldiefstal, waarvan 7 het laatste halfjaar.

Tabel 24: Diefstal uit auto's

	totaal (n=78)	geen antw. (n=4)	nooit (n=62)	niet meer (n=7)	< 6 maanden (n=5)
Nederlanders	58	1	49	7	1
Marokkanen	20	3	13	0	4

Tabel 25: Diefstal uit auto's - school, werk, werkloosheid

	totaal (n=78)	scholier (n=26)	werkend (n=21)	werkloos (n=31)
Nederlands	57	23	16	18
ja	8	3	2	3
nee	49	20	14	15
Marokkaans	17	2	3	12
ja	4	0	0	4
nee	13	2	3	8
geen antwoord	4	1	2	1

Uit de groep geïnterviewde Marokkaanse jongeren zijn het alleen de werkloze jongeren die in auto's inbreken. Zij gebruiken allen softdrugs. Twee van hen hebben zich in het afgelopen halfjaar zelfs meer dan 10 keer aan deze vorm van vermogenscriminaliteit schuldig gemaakt. Uit de groep Nederlandse jongeren zijn het zowel scholieren, werkenden als werkloze jongeren die ooit hebben ingebroken. De Nederlandse jongere die de laatste 6 maanden nog heeft ingebroken in een auto is een scholier.

4.3.5 De ervaringen van de geïnterviewde meisjes met criminaliteit

Er werden in totaal zes (Nederlandse) meisjes geïnterviewd. Allen hebben zij zich schuldig gemaakt aan winkeldiefstal, sommigen incidenteel in het verleden, anderen veelvuldig en soms ook de laatste 6 maanden. Drie meisjes hebben nooit meegemaakt of gezien dat er gevochten of vernield werd. Twee meisjes hebben dergelijke ervaringen wel, maar zij proberen dergelijke zaken zoveel mogelijk te vermijden door bepaalde disco's/café's te mijden en ruim voor sluitingstijd naar huis te gaan.

In hun verhalen klinkt voortdurend door dat er een vervelende, agressieve sfeer heerst tijdens het uitgaan in Roosendaal. Tenslotte is er een meisje dat zelf (in het verleden) meedeed met vernielen: "Ik was met een bepaalde groep jongens die dat deed, dus deed ik ook mee".

Ook geeft dit meisje een beschrijving van een vechtpartij van 5 meisjes die 1 meisje in elkaar slaan! Toen zij zich ermee ging bemoeien raakte zij er zelf ook in betrokkenen.

De geïnterviewde meisjes hebben geen ervaringen met een mogelijk corrigerende of afremmende rol binnen een groep jongens die rotzooi trappen.

4.4 Samenvatting

In de eerste plaats is het interessant om te bekijken welke vorm van criminaliteit het meeste voorkomt.

Tabel 26:

	totaal	nooit	niet meer	< 6 maanden
vernielen	66	38	16	12
vechten	62	15	26	21
winkeldiefstal	73	16	38	19

Uit de vorige tabel blijkt dat van de geïnterviewde jongeren in verhouding de meeste jongeren zich schuldig maken aan winkeldiefstal en vaker meedoen aan vechtpartijen dan dat ze vernielingen plegen.

Over de relaties tussen kenmerken van de geïnterviewde jongeren en de gepleegde criminaliteit kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Marokkaanse jongeren maken zich vaker schuldig aan vermogensdelicten dan Nederlandse jongeren, maar minder vaak aan vormen van criminaliteit waar geen financieel gewin mee te behalen is. Zeker gekoppeld aan het feit dat Marokkaanse jongeren veelvuldig de gestolen goederen doorverkopen lijkt er op te wijzen dat ze criminaliteit gebruiken als aanvulling op hun inkomen.
- Uit de verdere uitsplitsing van schoolgaande, werkende en werkloze jongeren blijkt dat:
 - schoolgaande jongeren in verhouding minder vaak vechten dan werkende en werkloze jongeren;
 - onder de Nederlandse respondenten de schoolgaande en werkloze jongeren het meeste vernielen, bij de Marokkaanse jongeren zijn het alleen werkloze jongeren die vernielen;
 - met name de werkloze jongeren zich schuldig maken aan de drie onderscheiden vormen van vermogenscriminaliteit.

- Een andere verklarende factor is leeftijd: de meeste vechtersbazen zijn tussen de 16-18 jaar. In het verleden hebben de 'oudere jongeren' naar verhouding evenveel gevochten als de jeugdigen nu doen. Veel van deze oudere jongeren zijn er echter me opgehouden.
Verder bleek dat dat leeftijdscategorie tot 21 jaar vaker iets vernielt of in het verleden iets heeft vernield dan de geïnterviewde jongeren boven de 21 jaar. Een verschil met het vechtgedrag is dus dat uit de groep 21-25 jarigen een groot aantal jongeren nog nooit iets vernield heeft en dat het hoogste is in vergelijking met de andere leeftijdscategorieën. Bij de vermogenscriminaliteit valt op dat vele oudere jongeren zich wel in het verleden maar niet tijdens het afgelopen halfjaar schuldig gemaakt hebben aan die vorm van criminaliteit.
- Wat betreft de invloed van stimulerende en/of verdovende middelen op de verschillende vormen van criminaliteit blijkt dat het verband tussen alcoholgebruik en vernielgedrag het duidelijkste is. Ook kan er een verband tussen vechtgedrag en het plegen van diefstallen enerzijds en alcoholgebruik anderzijds geconstateerd worden. Verder blijkt ook dat jongeren die softdrugs en/of andere zaken gebruiken zich vaker schuldig maken aan de drie genoemde vormen van criminaliteit.
- Vriendengroep: degenen die met een vriend(in) (verkering) of met een stelletje uitgaan vernielen en vechten minder vaak dan degenen die alleen of met een groep vrienden uitgaan. Eén van de genoemde redenen is "het er bij willen horen". Er is slechts een kleine aanleiding nodig om een vechtpartij te doen ontstaan. Vernielingen worden hoofdzakelijk in groepsverband gepleegd door jongeren die met een groepje vrienden uitgaan.
- Activiteiten: er is geen duidelijk verband vast te stellen tussen de wijze waarop die een jongere een uitgaansavond doorbrengt (praten, drinken, dansen) en zijn vecht- en/of vernielgedrag. Geen der respondenten zegt ook er duidelijk op uit te zijn om iets te vernielen.

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In het onderzoek is een beschrijving gegeven van het gedrag van Roosendaalse jongeren. We zijn daarbij uitgegaan van die jongeren die problematisch gedrag vertonen. Er kwam uit deze beschrijving een aantal probleemvelden boven die straks nogmaals op een rijtje gezet worden: een puntsgewijs overzicht van de dagelijkse realiteit van onze onderzochte jongeren. Hoewel het onderzoek zoals mag blijken uit bovenstaande geenszins representatief is voor de Roosendaalse jongeren in het algemeen, zijn de onderzoeksresultaten wel van belang voor het bestuurlijk preventiebeleid van de gemeente Roosendaal. Immers de beschrijving van het gedragspatroon van deze jongeren, levert aanknopingspunten op voor aanbevelingen gericht op het verminderen van de criminaliteit die door hen wordt gepleegd. Deze aanbevelingen komen na het overzicht van de belangrijkste conclusies aan bod.

De belangrijkste conclusies zijn geordend aan de hand van de volgende vier onderdelen:

- criminaliteit;
- gebruik van alcohol en drugs;
- vrijetijdsbesteding;
- school en werk.

Criminaliteit

- Een groot deel van de geïnterviewde jongeren (84%) heeft één of meerdere vormen van criminaliteit gepleegd.
- De scholieren plegen - met uitzondering van vandalisme - minder strafbare feiten dan werkloze en werkende jongeren.
- Het plegen van criminaliteit hangt samen met het gebruik van alcohol en drugs:
 - . De drempelverlagende uitwerking heeft invloed op vandalisme maar ook op vechtpartijen.
 - . Het gebruik van alcohol en drugs kost geld. Vooral voor werkloze jongeren geldt dat het plegen van vermogenscriminaliteit een (aanvullende) bron van inkomsten is om drank en/of drugs te financieren.

Gebruik van alcohol en drugs

- Het drinken neemt een centrale functie in bij het uitgaan, het is voor veel geïnterviewde jongeren een vast patroon om (zeer) veel te drinken.
- Er treedt verschil in drinkgedrag op naar etniciteit: het zijn vooral de Nederlandse jongeren die excessief drinkgedrag vertonen.
- Daarnaast blijkt er verschil in drinkgedrag naar sociaal economisch status: scholieren drinken minder vaak alcohol dan werkende - of werkloze jongeren. Deze laatste groep, de werkloze jongeren, lijkt het grootste probleem te vormen: eenderde van de geïnterviewde werkloze jongeren drinkt niet alleen veel maar ook vaak.

- Ongeveer de helft van de onderzoekspopulatie (zowel de Nederlandse als de Marokkaanse jongeren) gebruikt wel eens soft-drugs: van de groeps soft-drugs-gebruikers is weer ongeveer de helft regelmatig gebruiker (meer dan 5 keer in de afgelopen twee maanden). De zeer frequente gebruikers (eens per dag) zijn vooral te vinden onder de werkloze Marokkaanse jongeren.
- Het gebruik van soft-drugs blijkt voor Nederlandse jongeren (nog) vrij sterk met een taboesfeer omgegeven te zijn.

Vrijtijdsbesteding

- Over het algemeen vindt de helft van de jongeren dat er voldoende vrijetijdsvoorzieningen zijn, de andere helft vindt dit onvoldoende.
- Kijken we naar sociaal economisch status, dan zijn het vooral de werkloze jongeren die niet deelnemen aan geïnstitutionaliseerde vormen van vrijetijdsbesteding. De lidmaatschappen van (sport) verenigingen zijn voor hen vaak te duur en/of discipline om geregelde activiteiten op te brengen ontbreekt. Daar tegenover staat dat vooral de werkloze jongeren niet weten hoe ze door de week hun tijd moeten doorbrengen. Hiervoor zijn ze aangewezen op 't Gebouwke.
- De buurthuizen en 't Gebouwke hebben voor de jongeren een ontmoetingsfunctie. Nederlandse jongeren vinden dat er in deze gelegenheden meer activiteiten ontplooid zouden moeten worden. De Marokkaanse werkloze jongeren komen alleen in 't Gebouwke; deze voorziening voorziet in een belangrijke behoefte, namelijk het doorbrengen van de dag. Een nadeel van 't Gebouwke is volgens een aantal Marokkaanse jongeren het drugsgebruik, waardoor de niet verslaafden in de verdrukking komen.
- Over de sluitingstijden van discotheken zijn de meningen verdeeld: de helft vindt dat de disco's in Roosendaal te vroeg sluit, maar ook een belangrijk deel van de geïnterviewden is tegen het verleggen van de sluitingstijden: ze vrezen (nog) meer rotzooi.

Aanbevelingen

Bij de aanbevelingen wordt het jeugdwelzijn van primair belang geacht. Criminaliteitspreventie kan daarbij een afgeleide doelstelling vormen.

Bij de geformuleerde aanbevelingen wordt tevens gebruik gemaakt van een onderzoek door Jan Buursteek waarbij een inventarisatie werd gemaakt van (georganiseerde) activiteiten voor jongeren. Daarnaast voerden wij ten behoeve van de concretisering van de aanbevelingen enkele gesprekken met vertegenwoordigers van CAD, politie en gemeente.

Achtereenvolgens worden de volgende 5 aspecten besproken:

- werkloosheid;
- spijbelen en schooluitval;
- vrijetijdsbesteding;
- gebruik van drugs;
- gebruik van alcohol.

School, werk en werkloosheid

- Tweederde van de scholieren, die volledig dagonderwijs volgen, is wel eens van schooltype veranderd.
- De helft van de ondervraagde jongeren spijbelt wel eens zonder dat de ouders ervan af weten.
- De werkende jongeren zijn over het algemeen tevreden over de aard van hun werk; over de betaling zijn ze wat minder tevreden.
- Er zijn 18 jongeren zonder werk geïnterviewd. De meeste van hen hebben wel ooit gewerkt en de meeste denken ook wel weer op korte termijn werk te vinden. Voor jongeren zonder diploma ligt dat echter moeilijker dan voor jongeren met diploma. Er zijn 5 jongeren die al langer dan 1,5 jaar werkloos zijn, twee van hen zijn al geruime tijd harddrug gebruiker en zijn al meer dan 4 jaar werkloos.
- Bijbaantjes worden vooral door scholieren en werkende vervuld. Voor de werkloze jongeren is de kans op (tijdelijke) baantjes gering. De wachttijdenregeling bij het aanvragen van een uitkering vormt een drempel om tijdelijk aan het werk te gaan.

Werkloosheid

Zoals bleek uit de conclusies hebben de werkloze jongeren een meervoudige achterstandspositie. Extra aandacht voor deze groep is noodzakelijk.

- Vergroten van de kansen op de arbeidsmarkt. Binnenkort zal het project 'Bouwen aan werk' (geïnitieerd door de provincie) van start gaan: na een bepaalde leerperiode (met behoud van uitkering) is voor jongeren een baan gegarandeerd. Binnen een dergelijk project is echter slechts een beperkt aantal jongeren aan werk te helpen. Het lijkt zinvol om naast projecten die gericht zijn op het opdoen van werkervaring ook een of meer projecten te starten die gericht zijn op scholing van werkloze jongeren zonder diploma.
- Regeling Sociale Dienst.
De lange wachttijd bij het aanvragen van een uitkering doen sommige werkloze jongeren besluiten af te zien van tijdelijke baantjes. Echter, het zijn juist deze tijdelijke baantjes die de kansen op vast werk vergroten (ervaring).

Het verdient aanbeveling te bezien of de regels bij de Gemeentelijke Sociale Dienst in dit opzicht versoepeld kunnen worden.

Spijbelen en schooluitval

- Het is wenselijk dat er meer controle wordt uitgeoefend op spijbelgedrag. Hier is een taak voor de onderwijsinspectie en de directie van scholen voor voortgezet onderwijs weggelegd.
- Voorts verdient het aanbeveling aandacht te schenken aan de opvang van leerlingen die uit de 'onderwijsboot' **dreigen** te vallen. Op dit terrein worden thans in Roosendaal weinig activiteiten ondernomen. Een uitzondering vormt de huiswerkbegeleiding op het Lyceum te Roosendaal.
- Voor jongeren die hun schoolopleiding hebben afgebroken, zal binnenkort het sportpreventieproject van de Stichting Container van start gaan. Daarnaast wil het jongerencentrum Don Bosco met een project beginnen dat gericht is op 14-15 jarige jongeren die op school zijn vastgelopen.

Het lijkt er bij spijbelen en schooluitval dus op dat de opvang van schoolverlaters meer aandacht krijgt c.q. gaat krijgen dan het voorkomen van spijbelen en schooluitval. De afdeling Onderwijs van de gemeente Roosendaal dient derhalve te stimuleren dat ook op dit gebied activiteiten ontplooid gaan worden.

Vrijetijd

- Zowel vanuit de jongeren als vanuit een aantal instellingen (Levensschool, 't Heisteeke) zijn geluiden te horen om de activiteiten die voor jongeren worden georganiseerd verder te ontplooien. Van belang zijn laagdrempelige voorzieningen, in buurthuis of sportterrein (bijvoorbeeld het sportpreventieproject), om juist de werkloze jongeren kansen te bieden.
- Opgemerkt dient te worden dat 'vrijetijdsbesteding' geen zijweggetje is: een uitbreiding van het aantal (goedkope) activiteiten zal wellicht positieve effecten bewerkstelligen op het gebruik van drugs, en alcohol en daarmee op crimineel gedrag.

Drugsproblematiek

- Voor veel van de geïnterviewde Nederlandse jongeren hangt er een taboesfeer rond drugsgebruik. Juist deze sfeer kan er toe bijdragen dat het gebruik van drugs extra spannend wordt. Het lijkt zinvol om via objectieve voorlichting op scholen meer openheid te creëren. In Roosendaal wordt hier (nog) geen aandacht aan besteed. Een dergelijk project zou gestart kunnen worden in samenwerking met het CAD.

- Binnen 't Gebouwke moet er een oplossing worden gevonden voor de botsingen tussen verslaafden en niet-verslaafden. Hoe deze oplossing er uit moet zien is niet eenvoudig te geven. De oplossing die door sommige geïnterviewden werd aangedragen, namelijk een aparte voorziening voor verslaafden, lijkt minder geschikt: hier dreigt het gevaar van het verder isoleren van de verslaafden.
- Tenslotte kan worden opgemerkt dat er inmiddels gedeeltelijk uitvoering wordt gegeven aan hetgeen in de nota "Drugshulpverlening" wordt aanbevolen. Deze nota is begin 1987 door de gemeenteraad aangenomen. Zowel vanuit het oogpunt van drugshulpverlening als vanuit het oogpunt van criminaliteitspreventie verdient het aanbeveling dat het in de nota voorgestane beleid in zijn totaliteit wordt uitgevoerd.

Alcoholmatigingsbeleid

Het matigen van het gebruik van alcohol onder jongeren is van groot belang. Enkele onderzoeksresultaten om dit nogmaals te onderstrepen:

- de helft van de geïnterviewde jongeren drinkt op een avond meer dan twintig glazen;
- een derde van de geïnterviewde werkloze jongeren drinkt op een avond meer dan dertig glazen, en doet dit ook nog een aantal malen per week;
- er is een duidelijke relatie tussen alcoholgebruik en het plegen van criminaliteit.

Reden genoeg om een alcoholmatigingsbeleid te starten, waarbij jongeren de belangrijkste doelgroep vormen.

Binnen de gemeente Roosendaal wordt inmiddels gewerkt aan het formuleren van een dergelijk beleid. Inhoudelijk gezien dient -zoals de ervaringen in andere gemeenten leren- een alcoholmatigingsbeleid uit meerdere componenten te bestaan:

- het geven van voorlichting over alcohol;
- het beperken van het aantal gelegenheden c.q. het aantal uren dat alcohol geschonken wordt;
- een goed 'barbeheer' van hen die achter de tap staan;
- signalering en doorverwijzing van jongeren die alcoholproblemen hebben;
- een goed curatief aanbod voor jongeren met alcoholproblemen;
- vanuit gemeentelijke instanties een goed voorbeeld geven en aan de bevolking duidelijk maken wat de doelstellingen van het alcoholmatigingsbeleid zijn.

Op basis van het onderzoek kunnen slechts over enkele van deze componenten nadere inhoudelijke aanbevelingen worden gegeven:

- Het geven van voorlichting aan jongeren. Hierbij dient er vanuit te worden gegaan dat het gebruik van alcohol algemeen aanvaard is. De voorlichting zou zich moeten richten op het leren beheersen van de gewoonte ofwel het vermijden van buitensporig drinkgedrag.
De belangrijkste doelgroep voor deze voorlichting vormen jongeren die nog niet veel drinken, maar wel een risicogroep vormen. Het betreft jongeren op het voortgezet onderwijs, met name op LBO en MAVO.
Overigens zou deze voorlichting over alcohol natuurlijk uitstekend gecombineerd kunnen worden met voorlichting over drugs.
- In de jongerencentra is door het CAD al aandacht geschonken aan deskundigheidsbevordering van jongerenwerkers die de bar beheren; het verdient wellicht aanbeveling ook in andere gelegenheden (buurthuizen en café's waar veel jongeren komen) een zekere vorm van training voor barmensen te organiseren.
- Buurt- en jongerencentra zijn voor een belangrijk deel afhankelijk van hun barinkomsten. Het verdient overweging om buurt- en jongerencentra extra te subsidiëren als ten gevolge van alcoholmatiging een deel van hun inkomsten wegvallen.
- Als jongeren de belangrijkste doelgroep voor een alcoholmatigingsbeleid vormen, is het vooral van belang dat gemeentelijke instanties voorkomen dat jongeren met slechte voorbeelden van alcoholgebruik worden geconfronteerd.

Tenslotte kan worden opgemerkt dat voor de implementatie van de aanbevelingen, met name voor de aanbevelingen die betrekking hebben op een alcoholmatigingsbeleid een breed draagvlak in de gemeente Roosendaal nodig is.

De verschillende bij een alcoholmatigingsbeleid betrokken partijen (politiek, gemeentelijke dienst WOSC, politie, buurt- en jongerenwerk, sportverenigingen en de horeca) zullen elkaar moeten vinden in een plan van aanpak waarvan de doelstellingen door alle betrokkenen worden onderschreven.

Bij het vaststellen van dat plan zal men waarschijnlijk van alle kanten wat water in de wijn moeten doen

BIJLAGE 1: Tabellen

Tabel 1: Leeftijdsverdeling van de Nederlandse jongeren

leeftijd	totaal	scholier	werkend	werkloos
< 16	6	6	0	0
16-17	10	9	0	1
18-19	11	6	2	3
20-21	12	3	2	7
22-23	9	0	6	3
> 24	10	0	6	4
	—	—	—	—
totaal	58	24	16	18

Tabel 2: Kenmerken scholieren

	levensschool (n=10)	overige scholen (n=13)
Van school veranderd?		
ja	9	8
nee	0	5
onbekend	1	0
Blijven zitten?		
ja	6	7
nee	3	6
onbekend	1	0
Wel eens gespijbeld?		
ja, heel weinig	0	1
af en toe	6	5
regelmatig	0	0
nee	4	7
	—	—
Totaal	10	13

Tabel 3: Laatst genoten opleiding van Nederlandse werkende en werkloze jongeren

onderwijs	totaal	werk met diploma	werk geen diploma	werkloos met diploma	werkloos zonder diploma
individueel	2	0	0	1	1
LBO	16	5	1	4	6
MAVO	6	3	1	2	0
levensschool	3	2	0	0	1
MBO/HBO	3	2	1	0	0
anders	4	1	0	1	2
	—	—	—	—	—
totaal	34	13	3	8	10

Tabel 4: Soort werk van Nederlandse werkenden jongeren

	totaal	werk met diploma	werk geen diploma
produktie	3	2	1
monteur	3	2	1
opperman	3	3	0
steigerbouw	2	1	1
isoleerder	1	1	0
ontwerper	1	1	0
administratie	1	1	0
timmerman	1	1	0
apotheker	1	1	0
	—	—	—
totaal	16	13	3

Tabel 5: Kenmerken werkende jongeren

	werk met diploma (n=13)	werk zonder diploma (n=3)
Hoe lang al aan het werk?		
minder dan 6 maanden	1	0
6 maanden - 1 jaar	1	0
1-2 jaar	1	1
meer dan 2 jaar	10	2
Van werkkring veranderd?		
ja, 1 x	3	0
2 x	0	0
3 x of meer	6	2
nee	4	1
	—	—
totaal	13	3

Tabel 6: Kenmerken Nederlandse werkloze jongeren

	totaal	werkloos met diploma	werkloos zonder diploma
Hoe lang werkloos?			
0-3 maanden	11	6	5
4-12 maanden	2	1	1
13-30 maanden	1	0	1
> 30 maanden	4	1	3
	—	—	—
totaal	18	8	10
Hoe lang gewerkt?			
niet gewerkt	1	0	1
0-3 maanden	3	0	3
4-12 maanden	5	2	3
13-18 maanden	3	1	2
> 30 maanden	6	5	1
	—	—	—
totaal	18	8	10

Tabel 7: Woonsituatie Nederlandse jongeren

	totaal	scholier	werkend	werkloos
alleen	9	2	4	3
ouders	29	18	5	6
moeder	7	3	1	3
vriend(in)	12	0	6	6
	—	—	—	—
totaal	57	23	16	18

Tabel 8: Kenmerken Marokkaanse jongeren

	totaal (n=20)	scholier (n=2)	werkend (n=5)	werkloos (n=13)
Leeftijd				
18-19	7	1	1	5
20-21	6	0	2	4
22-23	5	1	2	2
24-25	2	0	0	2
Leeftijd aankomst in Nederland				
0-5 jaar	2	1	0	1
6-10 jaar	6	0	2	4
11-15 jaar	7	1	0	6
16-20 jaar	5	0	3	2
Woonsituatie				
ouders	9	2	2	5
vriend(in)	3	0	1	2
broer/zus	6	0	1	5
onbekend	2	0	1	1
	—	—	—	—
totaal	20	2	5	13

Tabel 9: Gebruik van soft/hard drugs bij Nederlandse jongeren

	totaal	scholier	werkend	werkloos
Gebruik softdrugs				
ja	25	6	7	12
nee	30	15	9	6
onbekend	2	2	0	0
	—	—	—	—
totaal	57	23	16	18
Frequentie gebruik softdrugs laatste 2 maanden				
geen	9	4	3	2
1-5 x	4	0	3	1
6-10 x	4	0	0	4
dagelijks	8	2	1	5
	—	—	—	—
totaal	25	6	7	12
Gebruik harddrugs				
ja	6	0	2	4
nee	49	21	14	14
onbekend	2	2	0	0
	—	—	—	—
totaal	57	23	16	18

Tabel 10: Gebruik van soft/hard drugs bij Marokkaanse jongeren

	totaal	scholier	werkend	werkloos
Gebruik softdrugs				
ja	10	0	2	8
nee	7	2	2	3
onbekend	3	0	1	2
	—	—	—	—
totaal	20	2	5	13
Frequentie gebruik softdrugs laatste 2 maanden				
geen	3	0	1	2
dagelijks	7	0	1	6
	—	—	—	—
totaal	10	0	2	8
Gebruik harddrugs				
ja	5	0	1	4
nee	12	2	3	7
onbekend	3	0	1	2
	—	—	—	—
totaal	20	2	5	13

Tabel 11: Waardering voor mogelijkheden om door de week vrije tijd door te brengen

waardering	Nederlands				Marokkaans		
	totaal	scholier	werk	werkloos	scholier	werk	werkloos
voldoende	22	11	9	4	1	1	6
gaat wel	4	3	0	0	0	1	0
onvoldoende	30	7	4	12	0	1	6
onbekend	12	3	3	2	1	2	1
	—	—	—	—	—	—	—
totaal	78	24	16	18	2	5	13